

სიძულვილის ენა

2020

USAID
ამერიკელი ხელნახან

მშენებლის განვითარების ფონდი

unag
საერთაშორისო ანგარიშის ადვოკატი

სიძულვილის ენა 2020

USAID
ამერიკელი ხელნახან

მუნიციპალიტეტის ფონდი

unag
საერთაშორისო ასოციაცია უკრაინისთვის

რედაქტორი:

თამარ კინწურაშვილი

ავტორი:

თინა გომოლაძე

მონაცემთა დამუშავება:

მარიამ ცუცქირიძე

მედია მონიტორინგი:

თამარ გაგნიაშვილი, სოფო გომაძე,
ხათია ლომიძე, სოფო ჩხაიძე

დიზაინი:

ბესიკ დანელია, IBDESIGN

გარეკანის ფოტო: Shutterstock

ანგარიში მომზადდა მედიის განვითარების ფონდის (MDF) მიერ, „ტელერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერის პროგრამის“ (PITA) ფარგლებში, რომელიც ხორციელდება საქართველოს გაეროს ასოციაციის მიერ, აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერით. პუბლიკაციაში მოცემული შეხედულებები და მოსაზრებები ეკუთვნის პუბლიკაციის ავტორ(ებ)ს და არ უნდა აღიქმებოდეს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს და საქართველოს გაეროს ასოციაციის პოზიციად.

© 2021, მედიის განვითარების ფონდი

WWW.MDFGEORGIA.GE
WWW.MYTHDETECTOR.GE

წინამდებარე კვლევა, რომლის მიზანია მედიასა და საჯარო დისკურსში სიძულვილის ენის სხვადასხვა ფორმებისა და მათი წყაროების იდენტიფიცირება, 2020 წლის 1 იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით მედია მონიტორინგის შედეგებს ასახავს.

მედია მონიტორინგის ფარგლებში დაკვირვება როგორც მედია საშუალებებზე, ასევე სხვა წყაროებზე – პოლიტიკურ კლასზე, სასულიერო პირებზე, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებსა და საზოგადოების ცალკეულ წარმომადგენლებზე ხორციელდებოდა.

შესავალ ნაწილში წარმოდგენილია კვლევის მთავარი მიგნებები და მეთოდოლოგია; პირველ ნაწილში მოცემულია ერთიანი რაოდენობრივი მონაცემები, მეორე ნაწილში კი – სიძულვილის ენის ტიპოლოგია წყაროების მიხედვით.

ანგარიში საქართველოს გაეროს ასოციაციასთან (UNAG) პარტნიორობით და აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროგრამის „ტოლერანტობის, სამოქალაქო ცნობიერებისა და ინტეგრაციის მხარდაჭერა“ (PITA) ფარგლებში მომზადდა.

| გეოლოგია

მონიტორინგის სუბიექტებად შეირჩა როგორც მეინსტრიმული, ასევე ტაბლოიდური მედია. დაკვირვება 15 მედია საშუალებაზე ხორციელდებოდა. ტელევიზიების შემთხვევაში პროგრამული ბადის ცვლილებების გამო ზოგიერთი გადაცემა, რომელიც ეთერიდან მოიხსნა, ახალი ანალოგიური ფორმატის გადაცემებით ჩანაცვლდა. მონიტორინგი შემდეგ სუბიექტებზე განხორციელდა:

- 4 ტელევიზიის პრაიმ თაიმის ყოველდღიური საინფორმაციო და კვირის ანალიტიკური გამოშვება: საზოგადოებრივი მაუწყებელი (მოამბე, ახალი კვირა), მთავარი (მთავარი საინფორმაციო გამოშვება, შაბათის მთავარი, პოსტ ფაქტუმი), იმედი (ქრონიკა, იმედის კვირა). ობიექტივის საინფორმაციო გამოშვება (ნამდვილი ამბები).
- 5 ტელევიზიის თოქ-შოუ: საზოგადოებრივი მაუწყებელი (კვირის ინტერვიუ), მთავარი (ღამის მთავარი), იმედი (არენა¹, ღია ეთერი), ობიექტივი (ღამის სტუდია; ბაკურ სვანიძის „ძანაპოლიტიკა“²), კავკასია (ბარიერი, სპექტრი).
- 6 ონლაინ გამოცემა: საქინფორმი, ნეტგაზეთი, ინტერპრესნიუსი, საქართველო და მსოფლიო, PIA, მარშალპრესი.
- 4 გაზეთი: რეზონანსი, კვირის პალიტრა, ასავალ-დასავალი, ალია.

¹ აპრილის თვის განმავლობაში იმედის საინფორმაციო ბადეში თოქ-შოუ არენა, ღია ეთერმა ჩანაცვლა, რა დროსაც აღნიშნული თოქ-შოუ მონიტორინგის სუბიექტი იყო, მოგვიანებით საინფორმაციო ბადეში კვლავ თოქ-შოუ არენა დაბრუნდა.
² ბაკურ სვანიძის გადაცემა „ძანაპოლიტიკა“ პოლიტიკური სატირის ფორმატში მიმდინარე მოვლენებს განიხილავდა

მთავარი მიზნები	7
1. ეროვნული რაქონობრივი მონაცემები	9
1.1. ჰომოფობია	11
1.2. ქსენოფობია	12
1.3. რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია	21
1.4. სიძულვილის ენა სხვადასხვა მოტივით	24
1.5. პანდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები	26
2. სიძულვილის ენა წყაროების და ტიპოლოგიის მიხედვით	29
2.1. მედია	30
2.2. პარტიები	32
2.3. საზოგადოებრივი ორგანიზაციები	33
2.4. სასულიერო პირები	34
2.5. საზოგადოება	34

| დიაგრამები

დიაგრამა 1. ერთიანი რაოდენობრივი მონაცემები	9
დიაგრამა 2. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია 2016-2020 წლებში	10
დიაგრამა 3. ჰომოფობიის გზავნილები	11
დიაგრამა 4. ქსენოფობიის ტიპოლოგია	13
დიაგრამა 5. თურქოფობიის გზავნილები	14
დიაგრამა 6. ანტიმიგრანტული გზავნილები	16
დიაგრამა 7. რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია	21
დიაგრამა 8. სიძულვილის ენა სხვადასხვა მოტივით	24
დიაგრამა 9. პანდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები	26
დიაგრამა 10. სიძულვილის ენის წყაროები	29
დიაგრამა 11. სიძულვილის ენის წყაროები მედიების მიხედვით	30
დიაგრამა 12. სიძულვილის ენა მედიების და მათი რესპონდენტების მიხედვით	30
დიაგრამა 13. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია მედია საშუალებების მიხედვით	31
დიაგრამა 14. სიძულვილის ენის წყაროები პარტიების მიხედვით	32
დიაგრამა 15. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია პარტიების მიხედვით	32
დიაგრამა 16. სიძულვილის ენის წყაროები საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიხედვით	33
დიაგრამა 17. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიხედვით	34

2020 წელს შემდეგი ტენდენციები გამოიკვეთა:

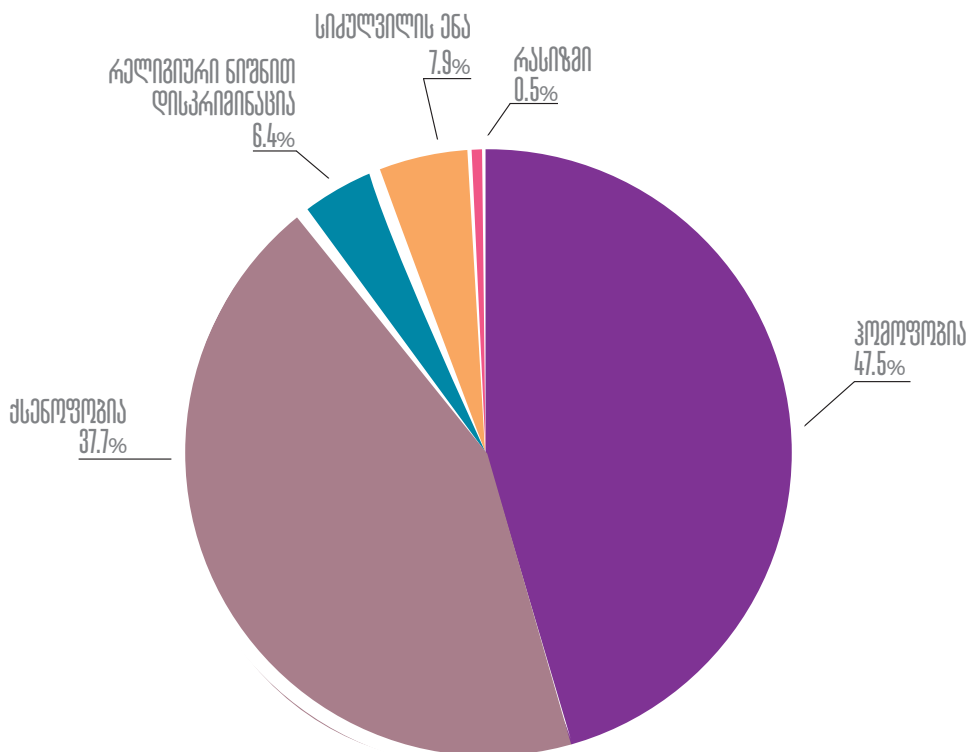
- 2019 წელთან შედარებით 2020 წელს სხვადასხვა ნიშნით დისკრიმინაციის შემცველი კომენტარები მნიშვნელოვნად არის შემცირებული (2019 – 1918; 2020 – 1081). დომინირებდა ჰომოფობიური (47.5%) და ქსენოფობიური (37.7%) შინაარსის განცხადებები.
- შედარებით მცირე იყო სხვადასხვა ნიშნით სიძულვილის ენის შემცველი (7.9%), ასევე რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციისა (6.4%) და რასისტული (0.5%) კომენტარები.
- ჰომოფობიური განცხადებების უმეტესობა ანტიდასავლური შინაარსის იყო და ამკვიდრებდა აზრს, რომ დასავლეთი თავს გვახვევს ჰომოსექსუალობას, პედოფილიას და გარყვნილი ცხოვრების წესს.
- ჰომოფობიური გზავნილები ანტიდასავლურ დისკურსში მცდარი დილემის ტექნიკას იყენებდა, როცა დასავლეთი, ერთი მხრივ, ეროვნული კულტურის უგულვებელმყოფელად, მეორე მხრივ, მხოლოდ სექსუალური იდენტობის დამცველად იყო წარმოჩენილი.
- თუ წინა წელს ქსენოფობიურ კომენტარებში ანტიმიგრანტული განწყობები დომინირებდა, 2020 წელს გაცილებით მეტი თურქოფობიური შეფასება გაკეთდა, რასაც მიგრანტების წინააღმდეგ კომენტარები მოსდევს.
- ანტი-აზერბაიჯანული კომენტარები საქართველო-აზერბაიჯანის საზღვარზე მდებარე დავით გარეჯის სადავო მონასტრის თემას ეხებოდა, რა დროსაც მკვიდრდებოდა აზრი, რომ აზერბაიჯანიც ოკუპანტია და საქართველოს კუთვნილ ტერიტორიებს ითვისებს. ამ საქმემ, რომელიც ხელისუფლებამ წინასაარჩევნო კამპანიისთვის გამოიყენა, ნოყიერი ნიადაგი შექმნა რადიკალურ და კრემლისტურ ჯგუფებისთვის, საფრთხეების და ოკუპაციის კონტექსტში რუსეთთან ერთად აზერბაიჯანიც განეხილათ.
- კვლავ აქტუალური იყო ძველი გზავნილი „თუ რუსეთია ოკუპანტი, თურქეთიც ოკუპანტია“, რომელიც თურქეთის ისტორიულ ოკუპაციასა და რუსეთის მიმდინარე ოკუპაციას შორის ტოლობის ნიშნის დასმას და ისტორიული ტრავმების გაღვივებას ცდილობდა.

- ყარაბაღის კონფლიქტის ფონზე და ყარსის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული კონსპირაციების კონტექსტში მკვიდრდებოდა აზრი, რომ თურქეთის შეკავება რეგიონში მხოლოდ რუსეთს შეუძლია.
- ყარაბაღის კონფლიქტის კონტექსტში ასევე ხდებოდა უახლესი ისტორიის გახსენება და ტრავმების გაღვივება, რაც მეტწილად აფხაზეთში საომარი მოქმედებების პროცესში ბაგრამიანის ბატალიონის მონაწილეობას შეეხებოდა
- ანტიმიგრანტული განცხადებები ყველაზე ხშირად უცხო ქვეყნის მოქალაქეებისთვის მიწებისა და სხვა უძრავი ქონების მიყიდვის აკრძალვას შეეხებოდა. ჩინელების წინააღმდეგ გაკეთებულ კომენტარებთან ერთად, მიგრანტები დემოგრაფიულ და კოვიდ პანდემიის გავრცელების საფრთხეებთან იყვნენ დაკავშირებული.
- რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციის შემთხვევების უმრავლესობა ისლამოფობიაზე მოდის, რასაც მცირედით ჩამორჩება კათოლიკური ეკლესიის წინააღმდეგ გაკეთებული განცხადებები.
- წინა წლებთან შედარებით ანტიკათოლიკური კომენტარების ზრდა 2020 წელს რომის პაპი ფრანცისკეს მიერ ერთსქესიანთა სამოქალაქო ქორწინების შესახებ გაკეთებულ განცხადებას უკავშირდებოდა. კათოლიკეები მწვალებლებად და ინკვიზიტორებად, ხოლო ოჯახის სიწმინდის დამცველი რუსეთის ეკლესია მესამე რომად იყო წარმოჩენილი.
- 2020 წელს გაკეთებული ანტისემიტური შინაარსის განცხადება სასულიერო პირს ეკუთვნოდა.
- დისკრიმინაციული კომენტარების ნაწილი კორონავირუსის პანდემიას უკავშირდებოდა. განცხადებების ნაწილი ჰომოფობიური შინაარსის იყო და ამკვიდრებდა აზრს, რომ პანდემია ლგბტ თემის გამო ღვთით მოვლენილი სასჯელი იყო. ქსენოფობიური განცხადებები მიგრაციის პროცესს და თავად მიგრანტებს კორონავირუსის გავრცელების საფრთხესთან აიგივებდა. კეთდებოდა განცხადებები ჩინელების, როგორც პანდემიის წყაროს ქვეყანაში შემოსვლის აკრძალვის მოთხოვნით.
- სიძულვილის ენის მთავარი წყარო წინა წლის მსგავსად მედია იყო, რომელსაც პოლიტიკოსები და საზოგადოების წარმომადგენლები მოსდევნენ. შედარებით ნაკლებია სხვადასხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებისა და სასულიერო პირების მხრიდან დისკრიმინაციული შინაარსის გამოხატვის შემთხვევები.

1. ერთიანი რაოდენობრივი და თვისობრივი მონაცემები

2019 წელთან შედარებით 2020 წელს სხვადასხვა ნიშნით დისკრიმინაციის შემცველი კომენტარები მნიშვნელოვნად არის შემცირებული (2019 – 1918; 2020 – 1081). მონიტორინგის პერიოდში (2020 წლის 1 იანვარი – 31 დეკემბერი) ჯამში 1081 დისკრიმინაციული კომენტარი გაკეთდა, საიდანაც ჰომოფობიური (47.5%, 513) და ქსენოფობიური (37.7%, 408) შინაარსის განცხადებები დომინირებდა. შედარებით მცირე იყო სხვადასხვა ნიშნით სიძულვილის ენის შემცველი (7.9%, 85), ასევე რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციისა (6.4%, 69) და რასისტული (0.5%, 6) კომენტარები.

დიაგრამა 1: ერთიანი რაოდენობრივი მონაცემები

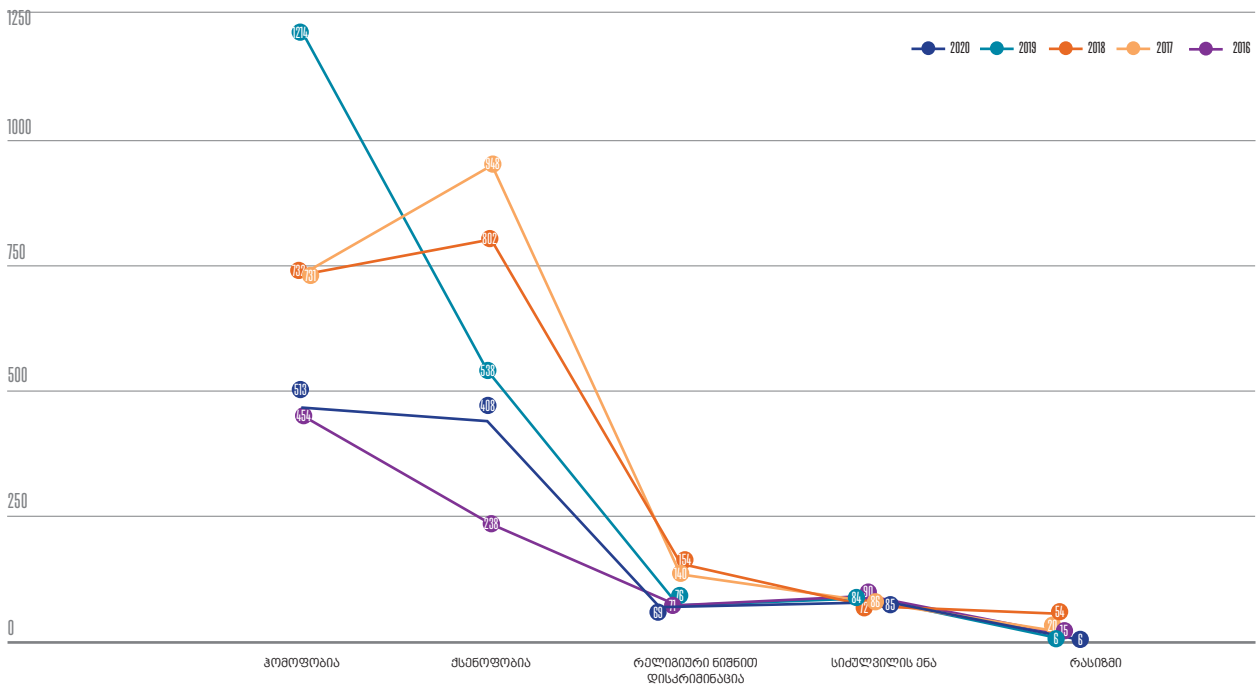

	კომპოზიციის	ქსანოზი	რელიგიური ნიშნით დისპროპორციის	სიკულვილის ენა	რასიზმი
მედია	297	161	141	11	4
პოლიტიკოსები	88	136	10	25	2
სამოგადოებრივი ორგანიზაციები	33	37	2	7	
სასულიერო პირები	28	3	9	3	
სამოგადოება	67	71	7	39	

2020 წელთან შედარებით შემცირებულია როგორც ჰომოფობიური (2019 წელი – 1214; 2020 წელი – 513); ასევე ქსენოფობიური (2019 წელი – 538; 2020 წელი – 408) კომენტარები; ხოლო რელიგიური (2019 წელი – 76; 2020 წელი – 69) და სხვადასხვა ნიშნით სიძულვილის ენის შემთხვევები (2019–84; 2020–85) მცირედი სხვაობითა და თითქმის წინა წლის თანაბარია.

	კომპოზიციის	ქსანოზი	რელიგიური ნიშნით დისპროპორციის	სიკულვილის ენა	რასიზმი
2020 წელი	513	408	69	85	6
2019 წელი	1214	538	76	84	6
2018 წელი	732	802	154	72	54
2017 წელი	731	948	140	86	20
2016 წელი	454	238	71	90	15

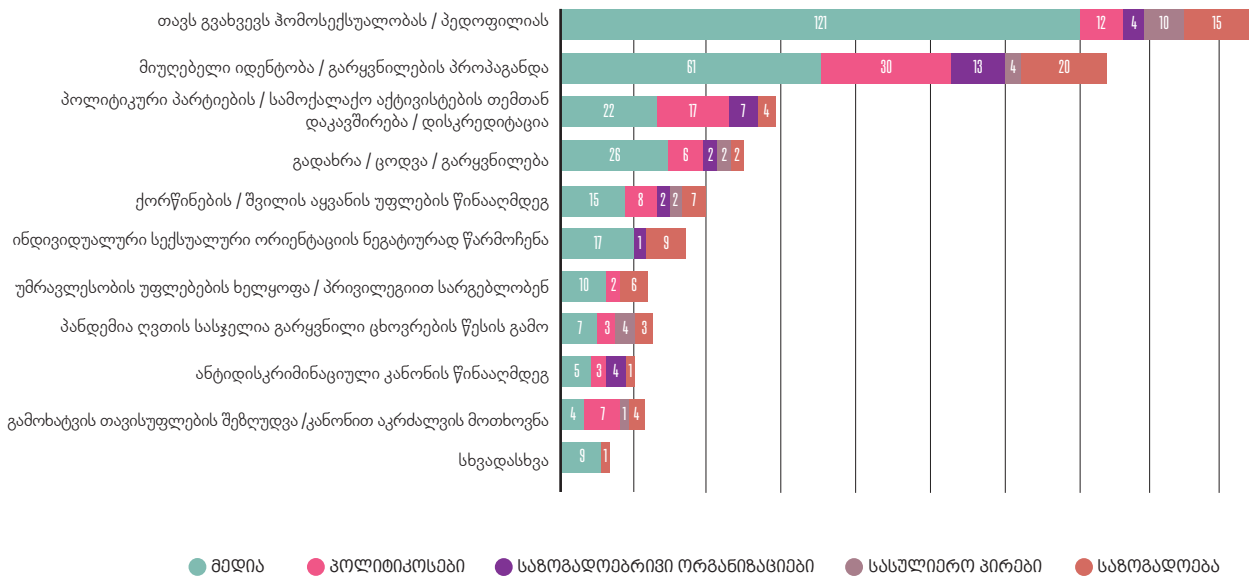
დიაგრამა 2. სიკულვილის ენის ტიპოლოგია 2016-2020 წლებში

1.1 კომოლოგია

წინა წლის მსგავსად 2020 წელსაც ჰომოფობიური გზავნილები დომინირებდა, საიდანაც ყველაზე დიდი წილი ანტიდასავლური შინაარსის იყო და ამკვიდრებდა აზრს, რომ დასავლეთი თავს გვახვევს ჰომოსექსუალობას, პედოფილიას და გარყვნილი ცხოვრების წესს (162), რომ ქართველებისთვის ლგბტქ თემის იდენტობა მიუღებელია, მათი აქტივობა კი გარყვნილი ცხოვრების წესის პროპაგანდას ახდენს (128). ისევე როგორც წინა წლებში, ხდებოდა პოლიტიკური პარტიების ცალკეული წევრების და სამოქალაქო აქტივისტების ლგბტ თემთან დაკავშირება მათი დისკრედიტაციის მიზნით (50). განცხადებათა ნაწილი ჰომოსექსუალობას გარყვნილებად და ცოდვად აფასებდა (38), ხოლო ერთი სქესის პირთა ქორწინებასა და მათ მიერ შვილის აყვანის უფლებას მიუღებლად მიიჩნევდა (34). ინდივიდუალური სექსუალური ორიენტაციის ნეგატიურ ასპექტში წარმოჩენასთან ერთად (27), განცხადებები თემის მიერ უმრავლესობის უფლებების ხელყოფისა (18) და მათი გამოხატვის თავისუფლების შეზღუდვისა და კანონით აკრძალვის შესახებაც კეთდებოდა (16). 17 შემთხვევაში კოვიდ 19-ის გლობალური პანდემია ლგბტქ თემის ცოდვების გამო ღვთის რისხვად იყო წარმოჩენილი, ანტიდისკრიმინაციული კანონის წინააღმდეგ კი 13 განცხადება გაკეთდა.

დიაგრამა 3. კომოლოგიის გზავნილები

ცალკეული მაგალითები:

ჰომოფობიური გზავნილები ანტიდასავლურ დისკურსში მცდარი დილემის ტექნიკას იყენებდა, როცა დასავლეთი, ერთი მხრივ, ეროვნული კულტურის უგულებელმყოფელად, მეორე მხრივ, მხოლოდ სექსუალური იდენტობის დამცველად იყო წარმოჩენილი:

„მათი [დასავლეთის] დამოკიდებულება ხომ მთავარი ის კი არ არის, მაგალითად ქვეყანას და ერს როგორი კულტურა აქვს, მთავარია ეს ქვეყანა და ეს ერი როგორ იცავს მაგალითად სექსუალურ უმცირესობას. ეს არის ღირებულება? თუ ღირებულება ეს არის ჩემი ქვეყნის ისტორია...“ (ნინო რატიშვილი, ობიექტივის ჟურნალისტი)³

სხვადასხვა აქტორები ჰომოფობიაზე შემდეგ გზავნილებს აჟღერებდნენ:

- **ოპოზიცია გეირველოვით უცხო ღირებულებების თავსმობვევას ცდილობს:** „ამათ [სააკამ-ვილ-ბოკერიას] მთელი ცხოვრება უნდოდათ რომ გამხდარიყვნენ ამერიკელები, ამერიკელები ეგენი ვერ გახდენ და ქართველებიც აღარ არიან... ამიტომ არის, რომ ხან გეი-რეველოვაციონერები არიან. კაცი, რომ გეი რეველოვაციონერი იქნება, რა უნდა ელაპარაკო იმას?“ (დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი)⁴.
- **სტიქიური უბედურებების მიზეზი გეი პრაიდებია:** „ათონის მთაზე სამი დღე გადაუღებლად იწვიმა და ტაძრებისკენ მიმავალი ერთადერთი გზა მეწყერმა წააღწია!... ეს უბედურები ასე იმიტომაც არიან დაქვევლები, გეი-ქორწინება რომ დააკანონეს და ყოველწლიურად ყველა დიდ ქალაქში გეი-პარადებს ატარებენ!“ (გიორგი გიგაური, ასავალ-დასავალის ჟურნალისტი)⁵.
- **საქართველო გეი-პრაიდებისგან დაცული სივრცეა, რაც ეკლესიის დამსახურებაა:** „საქართველო არის ერთადერთი ქვეყანა, სადაც არც გეი-აღლუმი ჩატარებულა, არც გეი-პრაიდი, აქ არ მიეცათ საშუალება, თავიანთი ბინძური, გარყვნილი მიზნების ასრულებისა. ცხადია, ეს უპირველესად, ქართული ეკლესიისა და კათალიკოს-პატრიარქის, ილია მეორის დამსახურებაა“. (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში)⁶.
- **ევროკავშირი ერთი სქესის პირთა ქორწინების დაკანონებას გვთხოვს:** „ვეკითხები ხელისუფლებას – ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ ევროკავშირი საქართველოს აუცილებლად მოსთხოვს ერთი და იმავე სქესის პირთა ქორწინების დაკანონებას? ევროკომისარი ფინანსური ჯარით დაემუქრა იმ სახელმწიფოებს, რომლებიც ლგბტ-თემს თავზე არ დაისვამენ“.⁷ (გიორგი რაზმაძე, სასულიერო პირი).

1.2 ქსენოფობია

თუ წინა წელს ქსენოფობიურ კომენტარებში ანტიმიგრანტული განწყობები დომინირებდა, 2020 წელს გაცილებით მეტი თურქოფობიური შეფასება გაკეთდა (173), რასაც მიგრანტების წინააღმდეგ (133) კომენტარები მოსდევს. შემდეგ ადგილზეა არმენოფობიური (54) და ანტი-აზერბაიჯანუ-

³ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 1 ივნისი https://www.myvideo.ge/?video_id=3938492

⁴ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 6 მარტი <https://www.myvideo.ge/v/3909936>

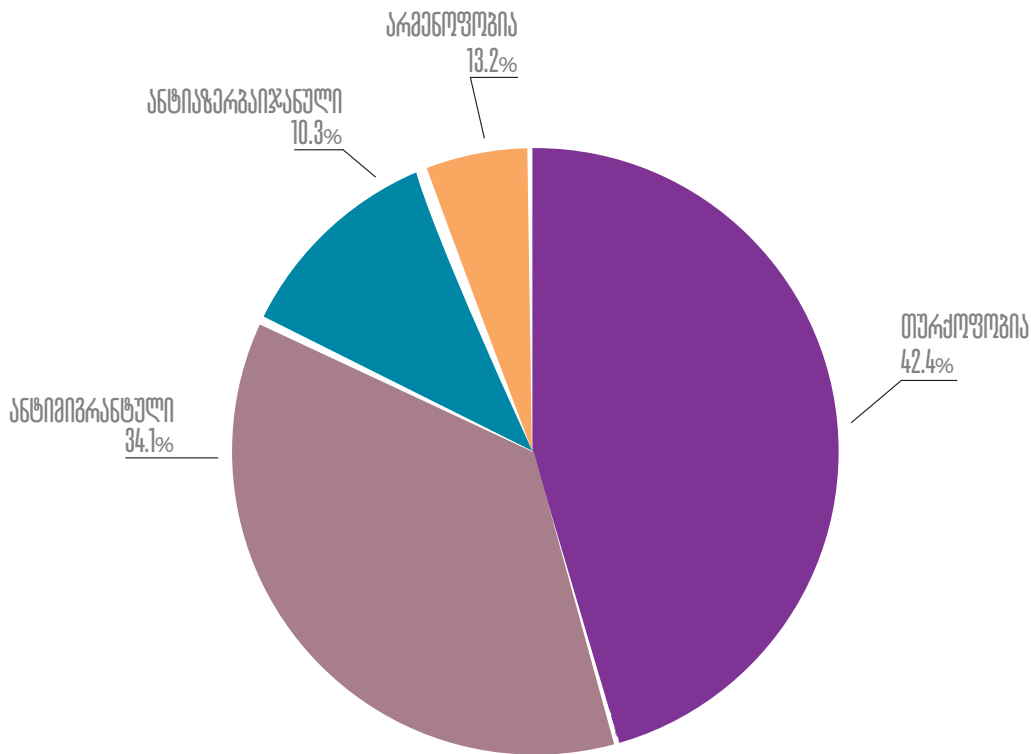
⁵ ასავალ-დასავალი, 13-26 აპრილი

⁶ ალია, 8-14 ივნისი

⁷ საქართველო და მსოფლიო, 17 ნოემბერი, <https://bit.ly/3nUxK4b>

ლი კომენტარები (42). ეს უკანასკნელი საქართველო-აზერბაიჯანის საზღვარზე მდებარე დავით გარეჯის სადავო მონასტრის თემას ეხებოდა⁸, რა დროსაც მკვიდრდებოდა აზრი, რომ აზერბაიჯანიც ოკუპანტია და საქართველოს კუთვნილ ტერიტორიებს ითვისებს (27). ხუთ შემთხვევაში კი ანტიაზერბაიჯანული განცხადებები, კოვიდ პანდემიის კონტექსტში, საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ გაკეთდა.

დიაგრამა 4. ქსენოფობიის ტიპოლოგია

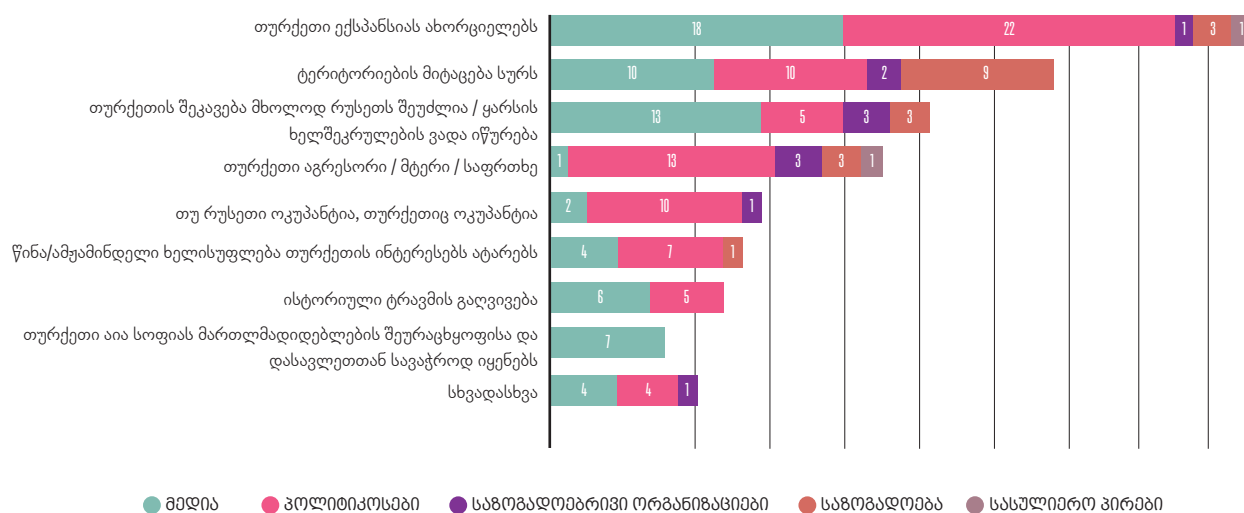
თურქოფობია. თურქოფობიური გზავნილების უმეტესობა (45) ამკვიდრებდა აზრს, რომ თურქეთი საქართველოში ექსპანსიას ახორციელებს, ქვეყნის ტერიტორიების მიტაცება სურს (31); ის მტრული სახელმწიფოა, რომელიც საქართველოსთვის საფრთხეს წარმოადგენს (21), ხოლო რეგიონში თურქეთის შეკავება და საქართველოს „თურქული საფრთხისგან“ დაცვა მხოლოდ რუსეთს შეუძლია (24). ამ უკანასკნელი განცხადებების ნაწილი (9) ყარსის ხელშეკრულების⁹ ვადის გასვლის შესახებ კონსპირაციებსაც მოიცავდა, რომელიც ამტკიცებს, რომ ყარსის ხელშეკრულებას 2021 წელს ვადა ეწურება, რის შემდეგაც რუსეთი აღარ იქნება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის გარანტი და თურქეთი აჭარის ტერიტორიას კვლავ მიისაკუთრებს.

⁸ დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსი საქართველო-აზერბაიჯანის საზღვრის სადავო მონაკვეთზე მდებარეობს, რომლის დემარკაცია ჯერ დასრულებული არ არის და პერიოდულად კონფრონტაციის საფუძველი ხდება.

⁹ ყარსის ხელშეკრულება 1921 წლის 23 ოქტომბერს თურქეთს, სომხეთის საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას, აზერბაიჯანის საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას და საქართველოს საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკას შორის ქალაქ ყარსში დაიდო. შეთანხმების თანახმად, თურქეთმა აჭარის ნაწილი, ქალაქ ბათუმის ჩათვლით, ასევე ქალაქი გიუმრი საბჭოთა კავშირს გადასცა, ხოლო სანაცვლოდ ყარსი, ართვინი და არტაანი მიიღო. <https://bit.ly/3xQtjLb>

კვლავ აქტუალური იყო ძველი გზავნილი „თუ რუსეთია ოკუპანტი, თურქეთიც ოკუპანტია“, რომელიც თურქეთის ისტორიულ ოკუპაციასა და რუსეთის მიმდინარე ოკუპაციას შორის ტოლობის ნიშნის დასმას და ისტორიული ტრავმების გაღვივებას ცდილობდა (13). ისტორიული ტრავმების (11) გაღვივება სხვა თემებთან მიმართებითაც ხდებოდა, ასევე მკვიდრდებოდა აზრი, რომ როგორც წინა ხელისუფლება, ამჟამინდელიც თურქეთის ინტერესებს ატარებს (12). განსხვავებით წინა წლებისგან თურქოფობიური განცხადებების ნაწილი აია სოფიას ტაძარს უკავშირდებოდა, რაც აია სოფიას მუზეუმის სტატუსის შეცვლას და მის მეჩეთად გამოცხადებას მოჰყვა, რაც მართლმადიდებლობის შეურაცხყოფად და თურქეთის მხრიდან დასავლეთთან სავაჭრო თემად იყო განხილული.¹⁰

ღიარება 5. თურქოფობიის გზავნილები

ცალკეული მაგალითები:

- **თუ რუსეთი ოკუპანტია, თურქეთიც ოკუპანტია:** „დღესდღეობით რუსეთს აფხაზეთის, ცხინვალისა და ქსნის ხეობის სახით დაპყრობილი აქვს ქართული მიწის 12.6 ათასი კვადრატული კილომეტრი, ხოლო თურქეთს – 24.8 ათასი კვადრატული კილომეტრი, ანუ ორჯერ მეტი!.. მწარე სიმართლეა ისიც, რომ, თუ არა ოკუპანტი რუსეთი, ოკუპანტ თურქეთს ქართველი მიწების უფრო დიდი პროცენტი ექნებოდა მიტაცებული და ოკუპირებული.“¹¹ (დიტო ჩუბინიძე, ასავალ-დასავალის ჟურნალისტი).

¹⁰ 10 ივლისს თურქეთის უმაღლესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ აია სოფიას საკითხზე იმსჯელა და გადაწყვეტილება გამოიტანა, რომლის მიხედვითაც, 1934 წელს მიღებული გადაწყვეტილება, აია სოფიას მუზეუმად გადაკეთების შესახებ გააუქმა. მოგვიანებით მას მეჩეთის სტატუსი მიენიჭა.

¹¹ ასავალ-დასავალი, 28 სექტემბერი – 4 ოქტომბერი

- აჭარის მიერთებას თურქეთი რეფერენდუმის გზით გეგმავს: “...ბუნებრივადაც შესაშურად მრავალდებიან და სულ მალე, ისე რომ არანაირი სამხედრო ძალის გამოყენება და რეფერენდუმი არ დასჭირდებათ, მარწუხებში მოგვაქცევენ და დიდი ალბათობით, პოლიტიკურ პარტიასაც შექმნიან და აჭარის უმაღლეს საბჭოშიც უმრავლესობით მოვლენ!!!“ (გიორგი ლომია, პატრიოტთა ალიანსი)¹².
- ყარსის ხელშეკრულება თურქეთს აჭარის ტერიტორიებს მიერთების საფუძველს აძლევს: “...თურქეთზე უფრო ახლო მდებარე ნატოს წევრი – ქვეყანა საქართველოსთვის არ არსებობს, ის ესაზღვრება აჭარას, რომელიც, ყარსის ხელშეკრულების თანახმად, შეიძლება მალე მიეკუთვნოს თურქეთს“ (არნო ხიდირბეგიშვილი, საქინფორმის მთავარი რედაქტორი)¹³.
- ნატო = თურქეთის ექსპანსიას: „თუ საქართველოში იქნება ნატო, იქნება თურქული ნატო!.. თავის თავს როგორც თქვა და დავითოლლუმ, ბათუმიცო ჩვენი იმპერიის შემადგენლობაში იყო, ჩვენ არ ვიომებთო მაგრამ ის შემოგვიერთდებაო“¹⁴ (გურამ ნიკოლაიშვილი, პატრიოტთა ალიანსი).
- თურქეთის შეკავება/ყარსის ხელშეკრულებისგან დაცვა მხოლოდ რუსეთს შეუძლია: „...სამხედრო თვალსაზრისით მას საქართველოში არავინ შემოუშვებს არც აქ და არც აზერბაიჯანში. ეს რომ მოხდეს, მეორე დღეს რუსეთი დაუწყებს ომს თურქეთს“. (დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი)¹⁵ „ჩვენთვის მოცემულ ვითარებაში, რა თქმა უნდა, რუსეთის გაძლიერება თუნდაც ამ ფორმით – სომხეთ-აზერბაიჯანის კონფლიქტის ფონზე, რა თქმა უნდა, ნაკლებად სასიფათოა, ვიდრე თურქეთის გაძლიერება და რეგიონში სრული ძალით შემოსვლა.“ (ნანა დევდარიანი, პატრიოტთა ალიანსი).¹⁶ „არ დაგავიწყდეთ რომ მომავალ წელს ყარსის ხელშეკრულებას გასდის ვადა და ერთადერთი, ვისაც მოსალოდნელი თურქული აგრესიისგან დაცვა შეუძლია, რუსეთია!“¹⁷ (ვლადიმერ ხომერიკი, რუს და ქართველ ხალხთა ერთობის ფონდი).

ანტიმიგრანტული განწყობები. ანტიმიგრანტული განცხადებები ყველაზე ხშირად უცხო ქვეყნის მოქალაქეებისთვის მიწებისა და სხვა უძრავი ქონების მიყიდვის აკრძალვას შეეხებოდა (43), რასაც ზოგადად მიგრანტების მიღებისა და გაეროს კომპაქტის¹⁸ წინააღმდეგ განცხადებები მოსდევს (23). ჩინელების წინააღმდეგ (17) გაკეთებულ კომენტარებთან ერთად, მიგრანტები დემოგრაფიულ (14) და კოვიდ პანდემიის გავრცელების საფრთხეებთან (10) იყვნენ დაკავშირებული. წინა წლების მსგავსად, ასევე ხდებოდა მიგრანტების სხვადასხვა კრიმინალურ საქმიანობასთან და-

¹² ალია, 21-27 სექტემბერი

¹³ საქინფორმი, 17 აგვისტო <https://bit.ly/3mHI6DJ>

¹⁴ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 10 სექტემბერი, <https://www.myvideo.ge/v/3965544>

¹⁵ ობიექტივი, ღამის სტუდია-ყველას გასაგონად, 24 ნოემბერი, <https://bit.ly/3iNFTUY>

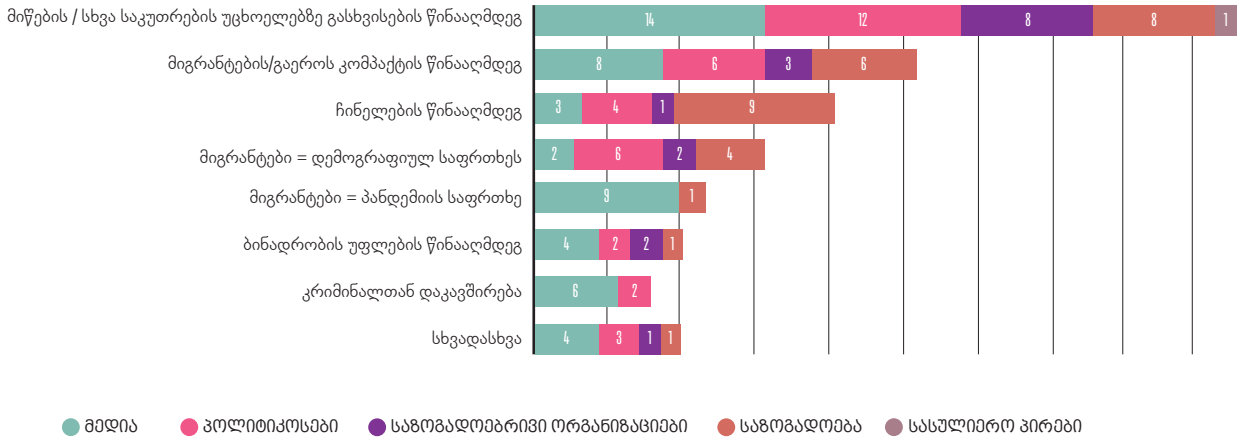
¹⁶ ობიექტივი, ღამის სტუდია-ყველას გასაგონად, 17 ნოემბერი <https://www.myvideo.ge/v/3986735>

¹⁷ ასავალ-დასავალი, 13-19 ივლისი

¹⁸ 19 დეკემბერს გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ „უსაფრთხო, თანმიმდევრული და მოწესრიგებული მიგრაციის გლობალური კომპაქტი“ დაამტკიცა. მას მხარი 152-მა ქვეყანამ, მათ შორის, საქართველომაც დაუჭირა. დოკუმენტი მიგრაციის საკითხებში სახელმწიფოთა შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას ისახავს მიზნად. <https://news.un.org/en/story/2018/12/1028941>

კავშირება (8), ხოლო განცხადებების ნაწილი, უცხო ქვეყნის მოქალაქეებზე ბინადრობის უფლების გაცემის წინააღმდეგ იყო მიმართული (9).

ღიაკრავა 6. ანტიმიგრანტული გზავნილები

ცალკეული მაგალითები:

- **ევროპა საკუთარი ტოლერანტობის მსხვერპლია:** „და ჩვენი ხელისუფლება რატომ არ მიდევს ამერიკის პრეზიდენტის მაგალითს და რატომ შესცქერის მოწიწებით ვიღაც მერკელს, რომელმაც გერმანია წააღვეკვინა მიგრანტებს და დღეს გაიძახის – ისლამი გერმანიის კულტურის შემადგენელი ნაწილიაო! (გიორგი გიგაური, ასავალ დასავალის ჟურნალისტი)¹⁹. „უკვე ბევრი ფრანგი, ბელგიელი, გერმანელი, ნიდერლანდელი ხვდება, რომ მილიონობით მიგრანტი ევროპული კულტურისთვის უცხოა და მტრულად განწყობილი, ევროპული ჰუმანიზმი კი გონებასუსტობას უფრო ჰგავს“. (გიორგი გაჩეჩილაძე, საქართველო და მსოფლიოს ავტორი)²⁰.
- **მიგრანტების კრიმინალთან დაკავშირება:** „კორონავირუსის პანდემია რომ არა, ვერასოდეს გავიგებდით, რამდენი ირანელი პატიმარი გვყოლია საქართველოში! ასე რომ, თურმე, არც „ასავალ-დასავალი“ აზვიადებდა რამეს საქართველოში „თანამედროვე ყიზილბაშების“ შემოსევაზე!.. ბევრი უცხოტომელი ხომ შუაგულ დედაქალაქში გვიხსნის პედოფილიურ ბორდელებს და ნარკოტიკების რეალიზებით გვიწამლავს ახალგაზრდობას!“ (გიორგი გიგაური, ასავალ დასავალის ჟურნალისტი)²¹
- **მიგრანტები = დემოგრაფიულ საფრთხეს:** „ამ ექსპანსიას ჩვენ პაკისტანელების, მილიარდნახევრიანი ინდოელების როგორ გავუძლებთ, წავიშლებით მოკლე პერიოდში, ისევე როგორც

¹⁹ ასავალ-დასავალი, 27 აპრილი – 3 მაისი
²⁰ საქართველო და მსოფლიო, 29 ივლისი <https://bit.ly/3IS3rmY>
²¹ ასავალ-დასავალი, 29 ივნისი – 5 ივლისი

წაიშალნენ სხვათაშორის ძველი ევროპელები, იბერები. ჩვენი იბერები წაიშალნენ ინდო-ევროპელები, რომ მიაწყდნენ ინდოეთიდან სხვათაშორის და ირანიდან.²² (შალვა ნათელაშვილი, ლეიბორისტული პარტია); „ჩვენი დემოგრაფიული მდგომარეობისა და ერის მცირერიცხოვნების გათვალისწინებით ამდენი ირანელის შემოსვლით კატასტროფა გვემუქრება. თუ ასე გაგრძელდება, საქართველოში იმაზე მალე შეიცვლება ეთნიკურ-კულტურული ბალანსი და ქართველი ხალხი აღმოჩნდება უმცირესობაში, ვიდრე ეს გაეროს მიერ არის ნავარაუდები“.²³ (ზვიად ტომარაძე, ერი და სახელმწიფო).

- **უცხოტომელების ოკუპაცია რუსულ ოკუპაციაზე სახიფათოა:** „ირანში განვითარებული მოვლენების შემდეგ ამ ქვეყნიდან და სხვა ქვეყნებიდანაც საქართველოში ათასობით ადამიანი შემოდის და უკან მხოლოდ 15-20 პროცენტი ბრუნდება! ეს არის გამომწვევი პოლიტიკა, რომლის ფარგლებშიც გათვალისწინებულია, ყველა ხერხით ქართველები საკუთარი სამშობლოდან გააძევეთ და აქ უცხოტომელები დაასახლონ. ფაქტობრივად, ეს არის უცხოტომელთა მხრიდან საქართველოს ოკუპაცია, რაც რუსულ ოკუპაციაზე გაცილებით დამღუპველ შედეგს მოიტანს.“ (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში)²⁴
- **მიწებს/უძრავ ქონებას უცხოტომელები ეპატრონებიან:** „ირაკვევა, რომ სასოფლო-სამეურნეო მიწები ახლა სპარსელები, თურქები, არაბები სულ უცხოტომელების ხელშია და ქართველი კაცი ქირაობს იმისგან მიწას. ქირაობს. აი, ამ უბედურებას, გესმით რა ხდება?!“²⁵ (დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი); საგანგაშოა ის, რომ დღეს საქართველოში 134 ათასი ერთეული უძრავი ქონება ბინის სახით ირანის მოქალაქეების საკუთრებაა და მათი უდიდესი ნაწილი დედაქალაქში მოდის.²⁶ (დემეტრი ლორთქიფანიძე, პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი).
- **მიგრანტებს ბინადრობის უფლება უნდა შევზღუდოთ:** „ჩვენ ერთის მხრივ უნდა შევზღუდოთ ქვეყანაში, გინდათ ჩინელი და გინდათ არაბი და ნებისმიერი სხვა მიგრანტების შემოყვანა და მათზე ბინადრობის მოწოდების გაცემა.“²⁷ (კახა კუკავა, თავისუფალი საქართველო).
- **ჩინელები = საფრთხეს:** „ჩინელები მონღოლთა ურდოსავით შემოგვესივნენ!“²⁸

არგენტინური და ანტიამერიკული გზავნილები. საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური სომხების და ეთნიკური აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ განცხადებებს სხვადასხვა საფუძველი ჰქონდა. თუ არმენოფობია წლებია ძირითადად სომხური იდენტობის ნეგატიურ კონტექსტში წარმოჩენას ცალკეულ პოლიტიკოსებთან და საჯარო პირებთან მიმართებით ცდილობს, აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ ქსენოფობიური გზავნილების ზრდა საქართველო-აზერბაიჯანის სადავო სასაზღვ-

²² მთვარი, ღამის მთვარი, 3 მარტი, <https://bit.ly/3DnFu3w>
²³ ასავალ-დასავალი, 24 თებერვალი – 1 მარტი
²⁴ ასავალ-დასავალი, 27 იანვარი – 2 თებერვალი
²⁵ ობიექტივი, ნამდვილი ამბები, 20 აგვისტო, <https://bit.ly/2X12Tbm>
²⁶ საქართველო და მსოფლიო, 15 იანვარი, <https://bit.ly/380IJPQ>
²⁷ საზოგადოებრივი მაუწყებელი, მოამბე, 20 ოქტომბერი, <https://bit.ly/3mHZDuk>
²⁸ ასავალ-დასავალი, 8-14 ივნისი

რო მონაკვეთზე მდებარე დავით გარეჯის მონასტრის თემის 2019 წლიდან გააქტიურებას უკავშირდებოდა, რასაც შემდგომი განვითარება 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ ხელისუფლების მიერ წინასაარჩევნოდ ინიცირებულმა სამართლებრივმა პროცესმა მისცა, როცა ორი საჯარო მოხელე ქვეყნის ტერიტორიული ხელშეუხებლობის ხელყოფის გამო დააპატიმრეს²⁹. ამ საქმემ, რომელიც კარტოგრაფების სახელით არის ცნობილი, ნოყიერი ნიადაგი შექმნა რადიკალურ და კრემლისტურ ჯგუფებისთვის, საფრთხეების და ოკუპაციის კონტექსტში რუსეთთან ერთად აზერბაიჯანზე განხილათ. ხელისუფლებამ კი ეს თემა წინასაარჩევნო კამპანიისთვის გამოიყენა, რომელიც ამკვიდრებდა აზრს, რომ ოპონენტები ეკლესიებს და სამშობლოს ჰყდიან, ხოლო ხელისუფლება, ამ საფრთხეების განეიტრალებს ახდენდა.³⁰

სტატუსი	2016	2017	2018	2019	2020
არმენოფობია	26	58	29	41	54
აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ		27	9	65	42

2020 წელს არმენოფობიურ კომენტარებში (54) ყველაზე ხშირად სომხური იდენტობის ნეგატიურ კონტექსტში წარმოჩენა ინდივიდუალურ პირებთან მიმართებით (33) ხდებოდა, რასაც მოსდევდა მტკიცება, რომ სომხები საქართველოს ინტერესების წინააღმდეგ მოქმედებდნენ (13). ორი განცხადება კი ყარაბაღის კონფლიქტის შემდეგ, საქართველოს მიერ სომეხი ლტოლვილების მიღების წინააღმდეგ იყო მიმართული. ყარაბაღის კონფლიქტის კონტექსტში ასევე ხდებოდა უახლესი ისტორიის გახსენება და ტრავმების გაღვივება, რაც მეტწილად აფხაზეთში საომარი მოქმედებების პროცესში ბაგრამიანის ბატალიონის³¹ მონაწილეობას შეეხებოდა.

ცალკეული მაგალითები:

- **აფხაზეთში სომხები საქართველოს ინტერესების წინააღმდეგ მოქმედებენ:** „როგორც ქართველებს ერეკებოდნენ 1993 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში ბაგრამიანელები, რუსი ჯარისკაცები თუ ჩრდილოკავკასიელი მოხალისენი აფხაზეთიდან, დღეს სწორედ ისე ერეკებიან სომხებს ყარაბაღიდან და მისი მოსაზღვრე რაიონებიდან“. (დიტო ჩუბინიძე, ასავალ-დასავალის

²⁹ 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების წინ 7 ოქტომბერს, საქართველოს გენერალურმა პროკურატურამ დელიმიტაციისა და დემარკაციის სამთავრობო კომისიის ყოფილი წევრები ივერი მელაშვილი და ნატალია ილიჩოვა დააკავა. მათ ბრალად საქართველოს ტერიტორიული ხელშეუხებლობის დარღვევისკენ მიმართული ქმედების განხორციელება ედებოდათ (სისხლის სამართლის 308-ე მუხლის პირველი ნაწილი). აღნიშნულმა საქმემ, რომელიც კარტოგრაფების საქმის სახით არის ცნობილი და არასამთავრობოების შეფასებით პოლიტიკურად მოტივირებულია, ქსენოფობიური განწყობებისთვის ნოყიერი ნიადაგი შექმნა. <https://bit.ly/31hr5bz>

³⁰ მედიის განვითარების ფონდი (2020). წინასაარჩევნო მონიტორინგი 2020 – ანტიდასავლური გზავნილები, სიძულვილის ენა, ყალბი ინფორმაცია. <http://mdfgeorgia.ge/geo/view-library/191>

³¹ ბაგრამიანის ბატალიონი 1992-93 წლებში აფხაზეთის ომის დროს ჩამოყალიბდა. ბატალიონი, რომელიც ძირითადად გაგრის, გუდაუთისა და ტყვარჩელის ზონაში მცხოვრები სომეხი ახალგაზრდებით იყო დაკომპლექტებული, ომში სეპარატისტების მხარეს იბრძოდა. აღნიშნული შენაერთი საბჭოთა სომეხი მარშლის ივანე ბაგრამიანის სახელს ატარებდა.

ჟურნალისტი).³² „ყველაზე სასტიკი აფხაზეთის ომში „ბაგრამიანის ბატალიონი იყო! სომხეთი გაეროში დღემდე არ უჭერს მხარს ლტოლვილთა დაბრუნებას აფხაზეთში! დღევანდელ დღეს ჯვართამაღლებას, დაეცა სოხუმი! დღეს გამთენიისას აზერბაიჯანმა დაარტყა სომხეთს! არის მსხვერპლი, ნგრევა... შეუცნობელია გზანი უფლისანი და ჩვენ დედამიწის შვილები ამას დამთხვევას ვეძახით... **გოსპოდ სპრავედლივ ჯანაააა!** ეგრეა!!!“³³

- **საქართველომ სომეხი დევნილები არ უნდა მიიღოს:** „საქართველომ ყარაბაღიდან არცერთი დევნილი არ უნდა მიიღოს! ეს ვერანაირად ვერ იქნება ანტისომხური პოზიცია! ეს ეროვნულად მოაზროვნე მილიონობით ქართველის ერთადერთი სახელმწიფოებრივი პოზიციაა! კმარა ყალბი სტუმართ-მოყვარეობით მომრავლებული ქართველთა მტრების დაბინავება საქართველოში!“³⁴ (გიორგი გიგაური, ასავალ დასავალის ჟურნალისტი).
- **სომეხი დევნილების მიღება აფხაზეთს დაგვაკარგვინებს:** „საქართველოს ტერიტორიაზე სომეხ ლტოლვილებს თუკი შემოსასხლებენ, სამუდამოდ დაგვაკარგავთ ოკუპირებულ აფხაზეთს“ (გიორგი ბარამია, აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის ყოფილი თავმჯდომარე).³⁵
- **სომეხები საკუთარი უპირატესობის რეპრეზენტაციას ცდილობენ:** „...ახლა მე ველოდები სომეხი მეცნიერების დასკვნას. ძალიან მაინტერესებს, ჩვენი მეზობლები რომელ გენეტიკურ ჯგუფს მიეკუთვნებიან. დარწმუნებული ვარ აღმოჩნდება, რომ მათი „დნმ“ ქართველებისაზე, რა თქმა უნდა, უფრო ძლიერია და კორონავირუსს პირდაპირ ანადგურებს. ვაქცინა და მედიკამენტიც კი არ სჭირდება“ (გიორგი გაბუნია, „მთავარი არხის“ წამყვანი).³⁶

ანტი-აზერბაიჯანული კომენტარებიდან (42) უმეტესობა, როგორც უკვე ითქვა, დავით-გარეჯის თემას უკავშირდებოდა და ამკვიდრებდა აზრს, რომ აზერბაიჯანი ოკუპანტია (26), ქსენოფობიურ განცხადებათა ნაწილი (5) საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური უმცირესობების, კერძოდ აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ, კოვიდ რეგულიაციების დარღვევასა და პანდემიის გავრცელებასთან იყო დაკავშირებული.

ცალკეული მაგალითები:

- **წინა ხელისუფლებამ გარეჯი სოკარს/შაჰაბასის მემკვიდრეებს მიჰყიდა:** „იერუსალიმად წოდებული დავითგარეჯა, მონასტერი, სადაც ნათასი ბერი აწამა შაჰ-აბასმა, მის პირდაპირ მემკვიდრეებს მიჰყიდეს, მიჰყიდეს ქართველი მამების სისხლით მორწყული მიწა“ (ლევან ჩაჩუა, ქართული იდეა)³⁷; „დავით გარეჯის მითვისებაში სააკაშვილის მმართველობის დროს გადახ-

³² ასავალ-დასავალი, 16–22 ნომბერი

³³ ალია, 28 სექტემბერი–4 ოქტომბერი

³⁴ ასავალ-დასავალი, 16–22 ნომბერი

³⁵ ასავალ-დასავალი, 23–29 ნომბერი

³⁶ მთავარი არხი, პოსტ ფაქტუმი, 5 აპრილი <https://www.myvideo.ge/v/3920516>

³⁷ საქართველო და მსოფლიო, 9 ივნისი <https://bit.ly/3hkaUgK>

დილია დიდი თანხა, იგივე სოკარის მიერ და დაიდო ფარული ხელშეკრულება“ (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში)³⁸.

- **აზერბაიჯანი ოკუპანტია:** „დღეს დავით გარეჯი არი ოკუპირებული, დიას ოკუპირებული არის, იმიტომ, რომ დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექტში ქართველი, საქართველოს მოქალაქე ცხვირსაც ვერ შეყოფს, ნაბიჯსაც ვერ გადაადგამს...“ დღეს ჩვენს უდიდეს სიწმინდეში, ჩვენს რავიცი მეორე იერუსალიმში ხომ ფაქტობრივად, ფაქტობრივად კი არა ქართველი ველარ შედის, ღვთისმსახურება აღარ არის და იქ შეიარაღებული უცხო ქვეყნის ოკუპანტები დგანან ავტომატებით ხელში და ქართველებს არ უშვებენ თავიანთ სიწმინდეებთან და რა არის ეს არა თუ არა ოკუპაცია?“ (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში);³⁹ „...არ აქვს მნიშვნელობა, მეზობელი რომელი სახელმწიფოა. გედავება მიწას – მოსთხოვე პასუხი და მოსთხოვე ნებისმიერი ტრიბუნიდან, დაიხმარე ის ქვეყნები, პარტნიორებსა და მეგობრებს რომ ეძახით, ატეხე ხმაური და ცხვირში ძმრად ამოადინე თითოეული გოჯი“. (ბესო ბარბაქაძე, საქართველო და მსოფლიოს ჟურნალისტი)⁴⁰.
- **თუ რუსეთი ოკუპანტია, აზერბაიჯანიც ოკუპანტია:** „თუ რუსეთი ოკუპანტია, აზერბაიჯანი რატომ არ არის ოკუპანტი, დავით გარეჯის მიტაცება უნდა, ჰერეთი წაგართვა, 30 ათასი ქართველი ჰერეთში 7 ათასზე ჩამოიყვანა, ტაძრები წაბილწულია, პატარა კახის სასახლის აღდგენას დაგვიპირდნენ და არ აასრულეს – კაციშვილი ხმას არ იღებს“.⁴¹ (ნიკოლოზ მჟავანაძე, უფლებადამცველთა გაერთიანება). „დავითგარეჯთან დაკავშირებითაც, რომლის დაკავებაც ისეთივე ოკუპაციაა, როგორც რუსეთის მიერ სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის ტერიტორიის უპირობოდ დაპყრობა. ყიზილბაშების შთამომავლებმა, რომლებიც ასობით წლის განმავლობაში ცდილობდნენ ქართლ-კახეთის დაკავებას, 2007 წელს გაფორმებული გაუგებარი ხელშეკრულებით მოახდინეს ჩვენი ერთ-ერთი ყველაზე ძვირფასი ტაძრის ოკუპაცია...“ (ირაკლი კაკაბაძე, პუბლიცისტი)⁴².

ამასთანავე ცალკეულ შემთხვევაში როგორც საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური აზერბაიჯანელები, ასევე ეთნიკური სომხები დემოგრაფიულ პრობლემად იყვნენ წარმოჩენილი:

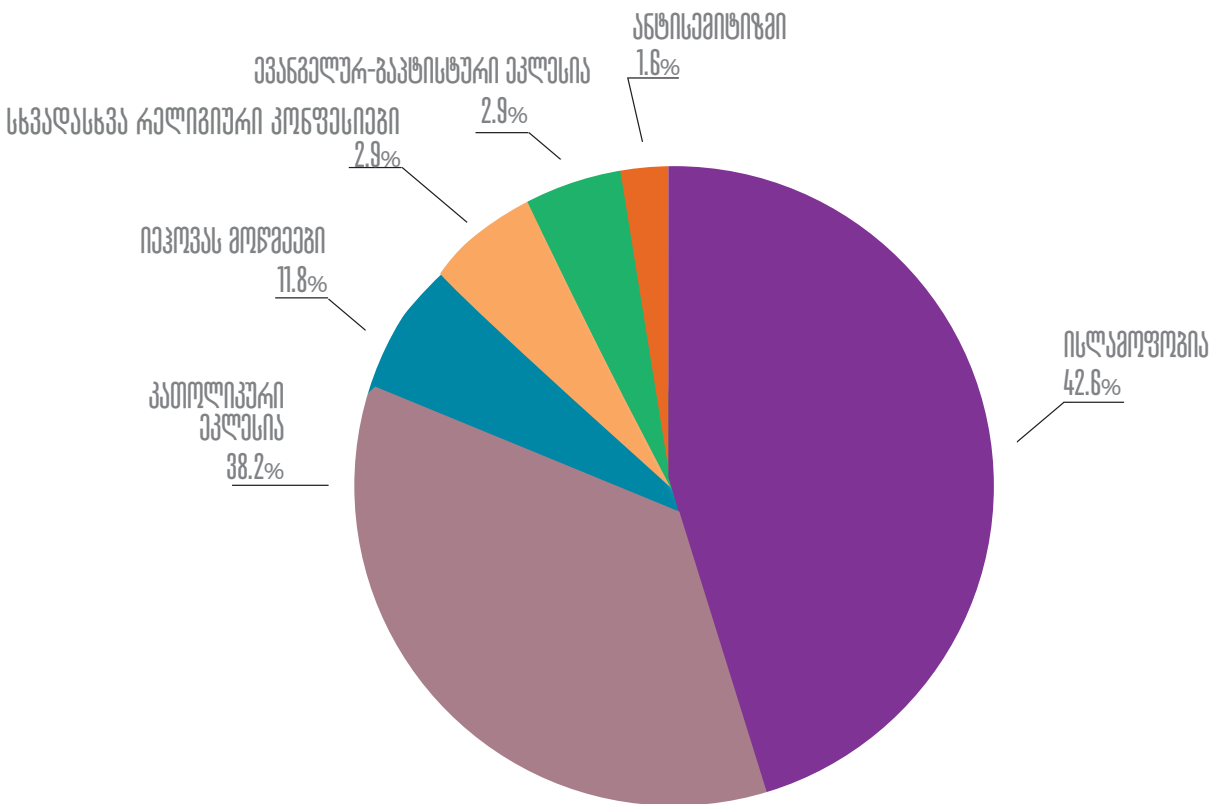
ეთნიკური უმცირესობები = დემოგრაფიულ საფრთხეს საქართველოსთვის: „ჩვენ ორ მილიონ-ნახევრამდე შემცირებული ერი ვართ, რომელსაც აგერ გაეროც გვეუბნება, რომ, სულ რაღაც, 20-30 წელიწადში აღარ ვიქნებით. ნახეთ, რა ხდება ჩვენს სამეზობლოში – სომხეთისა და აზერბაიჯანის მოსახლეობა მუდმივად მატულობს. არაფერს ვამბობ იმაზე, რომ ჩვენთან⁴³ გეომეტრიული პროგრესიით მატულობს ეთნიკური უმცირესობების რაოდენობა“. (ვაჟა ოთარაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი)⁴⁴.

³⁸ მარშალბრესი, 18 აგვისტო. <https://mpn.ge/archives/16696>
³⁹ მარშალბრესი, 3 ივნისი, <https://bit.ly/308VtnC>
⁴⁰ საქართველო და მსოფლიო, 27 თებერვალი, <https://bit.ly/3esEKH6>
⁴¹ ალია, 1-7 ივნისი
⁴² ასავალ-დასავალი, 12-18 ოქტომბერი
⁴³ საქართველო და მსოფლიო, 11 მარტი
⁴⁴ საქართველო და მსოფლიო, 11 მარტი, <https://bit.ly/339wmOV>

1.3 რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია

რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციის შემთხვევების უმრავლესობა ისლამოფობიაზე მოდის (29), რასაც მცირედით ჩამორჩება კათოლიკური ეკლესიის წინააღმდეგ გაკეთებული განცხადებები (26). წინა წლებთან შედარებით ანტიკათოლიკური კომენტარების ზრდა 2020 წელს რომის პაპი ფრანცისკეს მიერ ერთსქესიანთა სამოქალაქო ქორწინების შესახებ გაკეთებულ განცხადებას უკავშირდებოდა.⁴⁵ იეჰოვას მოწმეების წინააღმდეგ გაკეთებული განცხადებები (8) მათი ქადაგების ფორმას როგორც აგრესიულს აფასებდა, ერთ შემთხვევაში კი იეჰოვას მოწმეები კორონავირუსის გავრცელების წყაროდ იყვნენ დასახელებული. რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციული იყო ევანგელურ-ბაპტისტური ეკლესიისა (2) და სხვადასხვა კონფესიების (2) შესახებ გაკეთებული განცხადებები, ხოლო ანტისემიტური შინაარსის ერთი განცხადება სასულიერო პირს ეკუთვნის.

დიაგრამა 7. რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია

⁴⁵ 2020 წლის ოქტომბერში რომის პაპმა ფრანცისკემ მხარი თავი განცხადებაში აღნიშნა, რომ ჰომოსექსუალ წყვილებს სამოქალაქო ქორწინების უფლება აქვთ და ეს უფლება სახელმწიფო სტრუქტურებმა უნდა უზრუნველყონ. <https://www.radiotavisupleba.ge/a/30905645.html>

ცალკეული მაგალითები:

ისლამოფობია

- **ისლამი შეუთავსებელია დასავლურ ცივილიზაციასთან:** „ექსპერტების აბსოლუტური უმრავლესობა დარწმუნებულია, რომ „დასავლეთის ცივილიზაცია“ და „ისლამური ცივილიზაცია“ იმდენად დიამეტრალურ ფასეულობებს ეყრდნობიან, რომ ვერასოდეს დაზავდებიან“ (გიორგი გიგაური, ასავალ-დასავალის ჟურნალისტი)⁴⁶.
- **რელიგიის საფარ ქვეშ თურქეთი აჭარაში გავლენების გაზრდას ცდილობს:** „აჭარაში მწვავედ იგრძნობა ეს პრობლემა. მოსახლეობის ერთი ჯგუფი ითხოვს, რომ ბათუმში კიდევ ერთი მეჩეთი აშენდეს, წლებია ამისთვის იბრძვიან, მაგრამ ბათუმში ერთი კი არა, ნ მეჩეთია... აქ მართო სარწმუნოებაზე კი არ არის ლაპარაკი, არამედ გავლენის სფეროების გაფართოებაზე“⁴⁷ (დავით თედორაძე, აჭარის უმაღლესი საბჭოს წევრი, ქართული ოცნება); „**ეხლა რელიგიის ნიღბის ქვეშ მიმდინარეობს თურქეთის პროპაგანდირება. ეხლა მუსლიმანური საბავშვო ბაღი რას ნიშნავს, ამიხსენით?... სინამდვილეში არაფერ შუაშია იქ მუსლიმანობა და ისლამი, იმ საბავშვო ბაღში და იმ სკოლაში რომ მოხვდეს, ცენტრებია იქ, ყურანის ცენტრები, ვითომ ყურანი უნდა შეასწავლონ, სინამდვილეში ყველგან აქ მართო თურქეთის პროპაგანდა მიმდინარეობს, მეტი არაფრის...“⁴⁸ (დავით თარხან-მოურავი, პატრიოტთა ალიანსი)**
- **ისლამის ტერორიზმთან დაკავშირება:** „დღეს, რომ საქრისტიანო არსებობს და მსოფლიო ცივილიზაცია ქრისტიანული საზოგადოება და ქრისტიანული სამყაროა და რომ ისლამმა არ შეჭამა, ამ ტერორიზმმა და ამ სიბინძურემ, ეს ქართველ გმირთა დამსახურებაა“ (სვიმონ მასხარაშვილი, ისტორიკოსი)⁴⁹

კათოლიკების წინააღმდეგ

- **კათოლიკები მწვალებლები და ინკვიზიტორები არიან:** „ზუსტად ამიტომაც [სექსუალური უმცირესობების წარმომადგენელთა შორის ე.წ. სამოქალაქო კავშირის დაკანონებაზე რომის პაპის განცხადება] იმის ხაზგასმა აუცილებელია, რომ კათოლიკები არ არიან ქრისტიანები, ისინი ქრისტიანულ ეკლესიას კი არ წარმოადგენენ, არამედ განხეთქილებაში მყოფ მწვალებლებს, რომლებიც კონკრეტულ დავალებას ასრულებენ. სხვათა შორის, ინტერნეტში არსებობს კადრები, როგორ ემთხვევა პაპი ხელზე როტშილდებსა და როკფელერებს, ხოლო ვინც არიან როტშილდები და როკფელერები, ყველამ ვიცით“ (გიორგი რაზმაძე, სასულიერო პირი)⁵⁰;

⁴⁶ ასავალ-დასავალი, 13-26 აპრილი

⁴⁷ კვირის პალიტრა, 25-31 მაისი, <https://bit.ly/2ZG53MJ>

⁴⁸ ობიექტივი, ლამის სტუდია-ყველას გასაგონად, 21 ივლისი, <https://bit.ly/3lxg4uf>

⁴⁹ კავკასია, სპექტრი, 12 აგვისტო. <https://www.myvideo.ge/v/3958407>

⁵⁰ საქართველო და მსოფლიო, 27 ოქტომბერი, <https://bit.ly/3nYOTtn>

„ლათინო პაპიზმის ნაყოფი არის ეს: ჯვაროსნული ლაშქრობები, ინკვიზიცია, ინდულგენციები და ფსევდო ქრისტიანობა, რაც დღეს სახეზე გვაქვს მთელ ევროპაში. აი, ასე მოკლა ამ სარწმუნეობამ ქრისტიანობა ხალხში... ლათინო პაპისტები და უმეტესი ნაწილი მოსახლეობის ნამდვილია, რო ვთქვათ, მუსულმანები ხდებიან, იმიტომ რომ იქ პოულობენ მისტიკას.... (დავით ქვლივიძე, სასულიერო პირი)⁵¹.

- **წარსულით დამძიმებულ კათოლიკურ ეკლესიას ერთი სქესის პირთა ქორწინების მხარდაჭერის მორალური უფლება არ აქვს:** „კათოლიკური ეკლესიის ე.წ. წმინდა ინკვიზიციის ლოცვა-კურთხევით აგიზგიზებულ კოცონებზე ათი ათასობით პროტესტანტს ერეტიკოს-ჯადოქრობის აბსურდული ბრალდებით ცოცხლად წვავდნენ და ამ წარსულის მქონე ეკლესიის ხელმძღვანელი ერთი და იმავე სქესის პირთა შორის ქორწინებას უსირცხვილოდ უჭერს მხარს“. (დავით მხეიძე, საქართველო და მსოფლიოს ჟურნალისტი)⁵².
- **მართლმადიდებლობის და ოჯახის დაცვა მხოლოდ რუსულ ეკლესიას შეუძლია, რომელიც მესამე რომია:** „რუსეთმა რომის პაპის განცხადებების საპირისპიროდ კონსტიტუციურ ნორმად აქცია, რომ ქორწინება მხოლოდ ქალსა და მამაკაცს შორის არის შესაძლებელი... რომის პაპის მკრეხელურმა განცხადებებმა ერთი სიკეთე მაინც მოიტანა – დღეს თამამად და უჭველად შეიძლება მივულოცოთ მართლმადიდებელ მოსკოვს დე იურედ მესამე რომად „კურთხევა“. (დავით მხეიძე, საქართველო და მსოფლიოს ჟურნალისტი)⁵³

იეზოვას მოწვევის წინააღმდეგ

- **იეზოვას მოწვევები აგრესიულები და გონებაშემზღუდულები არიან:** „მიშარასტი [სააკაშვილის მომხრეები] იაგოველები, ნატურალური იელოველებისაგან განსხვავებით, გამოირჩევიან განსაკუთრებული აგრესიულობით და არანაკლებ განსაკუთრებული გონებაშემზღუდულობით!“ (გიორგი გიგაური, ასავალ-დასავალის ჟურნალისტი)⁵⁴.

ევანგელურ ბაპტისტური ეკლესიის წინააღმდეგ

- **ევანგელურ ბაპტისტური ეკლესია მწვალებლური სექტაა:** „აი, ევანგელურ ბაპტისტურმა ეკლესიამ კი 17 მაისს ლგბტ თემზე ილოცა და საკურთხეველს ლგბტ დროშა გადააფარა!.. ამიტომაც არის საქართველოში მართლმადიდებელი ეკლესია დედაეკლესია, ბაპტისტ-ევანგელისტური ეკლესია კი – მწვალებლური სექტა! არა – სოდომიას!“⁵⁵ (გიორგი გიგაური, ასავალ-დასავალის ჟურნალისტი)

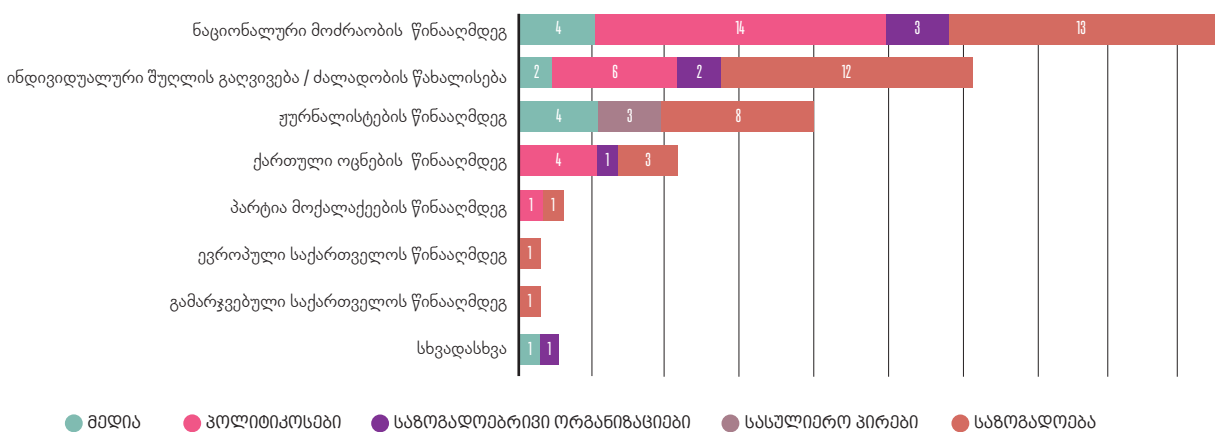
⁵¹ <https://bit.ly/3D530lp>
⁵² საქართველო და მსოფლიო, 27 ოქტომბერი, <https://bit.ly/3Fyos4t>
⁵³ საქართველო და მსოფლიო, 27 ოქტომბერი, <https://bit.ly/3Fyos4t>
⁵⁴ ასავალ-დასავალი, 14-20 დეკემბერი
⁵⁵ ასავალ-დასავალი, 25-31 მაისი

- **ებრაელები ქრისტიანთა მდევნელი ურწმუნო მოდგმა:** „...ამდენი ქრისტიანი აწამესო, რამდენი ქრისტიანთა სალოცავები დაანგრიეს და რამდენჯერო – აი, ამ ყველაფერს რომ გადაიხდიან, მერე ჩვენ თანხას მივცემთ სინაგოგის აშენებისთვისო... ეს არის ურწმუნო მოდგმის ბრძოლა, ეკლესიის წინააღმდეგ. თუმცა ეკლესიიდან სიკეთის მეტი არაფერი მიუღიათ“ (იონანე გამრეკელი, ეპისკოპოსი)⁵⁶.

1.4 სიკულვილის ენა სხვადასხვა მოტივით

სხვადასხვა მოტივით სიძულვილის ენის შემცველი განცხადებებიდან (87) ყველაზე დიდი წილი (34), ოპოზიციური პარტია „ნაციონალური მოძრაობის“ წინააღმდეგ იყო მიმართული, რასაც ინდივიდუალური შუღლის გამაღვივებელი და ძალადობის წამახალისებელი განცხადებები მოსდევს (22). გამრდილი იყო კრიტიკულ მედიების, მთავარი არხის, ტვ ფორმულასა და ტვ პირველის ჟურნალისტების წინააღმდეგ გაკეთებული სიძულვილის ენის შემცველი განცხადებების რაოდენობა (15). მმართველი პარტია „ქართული ოცნების“ წინააღმდეგ სიძულვილის ენის შემცველი 8 განცხადება გაკეთდა, მათგან სამი პარტიის მხარდამჭერებს ეხებოდა. სიძულვილის ენა იქნა გამოყენებული პარტია „მოქალაქეების“ (2), ევროპული საქართველოს (1) და გამარჯვებული საქართველოს (1) შესახებ გაკეთებულ კომენტარებშიც.

დიაგრამა 8. სიკულვილის ენა სხვადასხვა მოტივით

რასისტული შინაარსის 6 განცხადებიდან ორი პოლიტიკოსებს, ხოლო 4 მედიის წარმომადგენლებს ეკუთვნით.

⁵⁶ ნეტგაზეთი, 28 დეკემბერი <https://netgazeti.ge/news/509194/>

„ბიჭებმა მოკიდეთ ხელი და გაკოჭეთ [ჟურნალისტები]. არ დაგემორჩილებათ? დაიმორჩილეთ! კიდევ ლოცვა-კურთხევას გაძლევთ. ამათ ანახებენ რანაირი სპორტსმენები გაუზრდია ანაგას და რანაირი ძალა გვაქვს, იმასაც მაგენს ვასეირებთ. ხელის დარტყმა არა, გაკოჭეთ! რა უნდა, 3-4 კაცი კი არა 20 კაცს გაკოჭავთ იმნაირი მუტრუკები ხართ. ასე ეკუთვნებათ და ჩავაბაროთ პატრულს“ (ილია კარკაძე, დეკანოზი)⁵⁷.

„შარლი ებდოს“ ამბავი გახსოვთ და შეუვარდნენ და რა სასტიკად გაუსწორდნენ, ჩვენ ხო მასე არა ვართ მართლმადიდებელი ქრისტიანები, რადგან მასეთები არა ვართ და მოწყალებას ვიჩინებთ ამ ჩვენი მაგინებლების [ტელევიზიების], ტყუილად მაგინებლების მიმართ, რომელ იმაზე დამიწყეს კრიტიკაზე ლაპარაკი, კრიტიკა კი არა მტრები არიან ჩვეულებრივი ეკლესიის. ყელში ამოგვივა და პასუხს მოვთხოვთ მაგათ. იმიტომ, რომ მოსათხოვი აქვთ პასუხი და მოეთხოვებათ კიდევაც“ (იაკობ იაკობაშვილი, ბოდბის ეპარქიის მიტროპოლიტი)⁵⁸.

ინდივიდუალური შულის გაღვივება, სიკუფილის ენა

„შენ [სავალან მირზოევი] მე შეთამაშები... პიდარასტო და განდონო ჩემთან ნუ თამაშობ, კიდევ ერთხელ გეუბნები დედაჩემს და ჩემს დას შეე... შენ, თუ არ მოგკლა თუ არ გამოხვალ და ხალხს არ ეტყვი, რომ მე მართალი კაცი ვარ“ (რაშად მუსაევი, ლელო)⁵⁹.

„ჩემს ძალს ბევრად მეტ პატივს ვცემ, ვიდრე ხაბეიშვილს – იაროს და იყეფოს ეთერებში, ამიერიდან იგნორირება გავუკეთოთ.“ (ბექა დავითულინი, ქართული ოცნება)⁶⁰.

„ეს მახინჯი [თეა წულუკიანი ჰააგაში] საქართველოს გამტყუნებაზე ოცნებობს და ჩალიჩობს“ (მიხეილ სააკაშვილი, ნაციონალური მოძრაობა, საქართველოს მესამე პრეზიდენტი)⁶¹.

⁵⁷ მთავარი არხი, მთავარი, 18 აპრილი, <https://bit.ly/3xxx7kh>

⁵⁸ მთავარი არხი, მთავარი შაბათს, 12 სექტემბერი, <https://bit.ly/3CXSU5G>

⁵⁹ იმედი, ქრონიკა, 10 ოქტომბერი.

<https://www.imes.ge/ge/video/63095/muqara-qartuli-otsnebis-deputatis-mimart#!?type=1&page=1>

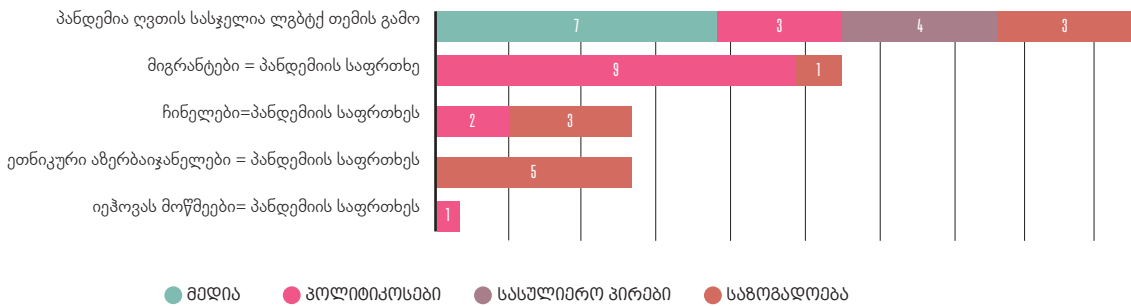
⁶⁰ ასავალ-დასავალი, 27 იანვარი-2 თებერვალი

⁶¹ სააგენტო პირველი, 20 აგვისტო, <https://bit.ly/318Rq0z>

1.5. პანდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები

ზემოთ განხილული სხვადასხვა დისკრიმინაციული კომენტარები გარკვეულ შემთხვევაში კორონავირუსის პანდემიით იყო მოტივირებული. მონიტორინგის პროცესში ჯამში 38 ასეთი კომენტარი გამოვლინდა. დისკრიმინაციული განცხადებების უმრავლესობა ჰომოფობიური (17) შინაარსის იყო და ამკვიდრებდა აზრს, რომ პანდემია ლგბტქ თემის გამო ღვთით მოვლენილი სასჯელი იყო. ქსენოფობიური განცხადებები მიგრაციის პროცესს და თავად მიგრანტებს კორონავირუსის გავრცელების საფრთხესთან აიგივებდა (10), მსგავსი შინაარსის კომენტარები გაკეთდა საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური აზერბაიჯანელების შესახებაც (5). დისკრიმინაციული განცხადებები ჩინელების მიმართაც გაკეთდა, რომელთაც პანდემიის გავრცელებაში ადანაშაულებდნენ და მათი ქვეყანაში შემოსვლის აკრძალვას ითხოვდნენ (5). ერთ შემთხვევაში კი კორონავირუსის გავრცელების წყაროდ რელიგიური იდენტობა გახდა და იეჰოვას მოწმეებს შეეხო.

დიაგრამა 9. პანდემიასთან დაკავშირებული გზავნილები

ცალკეული მაგალითები:

1. ჰომოფობია და კორონავირუსი

- კორონავირუსი ღვთის სასჯელია ჰომოსექსუალური ცოდვების, გარყვნილი ცხოვრების წესის და დასავლეთში გეი-ქორწინების დაკანონების გამო:

„დიახ, კორონავირუსი, ჩათვალეთ, იმ გლობალური სოდომ-გომორის განკითხვის დღეა, უფალმა რომ მოუწყოს სიბილწეში ჩაფლულ ქალაქს!.. მე არაფერს ვიტყვი გეი-ქორწინების დამკანონებელი იტალიის, საფრანგეთის, ესპანეთის თუ სხვების ცოდვებზე. ჩვენსას მივხედოთ“ (გიორგი გიგაური, ჟურნალისტი)⁶².

⁶² ასავალ-დასავალი, 23-29 მარტი

„დიას, კორონავირუსის პანდემია უფლისგან მოვლენილი სასჯელია და ვინც ამას არ აღიარებს, ურჯულო და ურწმუნოა!... თუ კაცობრიობა არ გამოსწორდება და უარს არ იტყვის კაცისკვლის, სოდომ-გომორისა და სხვა უამრავ ცოდვაზე, რომელიც დღეს მსოფლიოში და საქართველოში ბატონობს, მაშინ უარესი რამ გველოდება წინ და ღმერთი უფრო დიდ სასჯელს მოგვივლენს!“ (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში)⁶³.

„როდესაც ღვთისმშობის წილხვედრ ქვეყანაში, ღვთით კურთხეულ მიწაზე, ლგბტ-ების პარადს ატარებ... მამათმავლობის და დედათმავლობის პროპაგანდა რომ მიდის, ეს ხომ ყველამ იცის, რომ არის სოდომის და გომორის ცოდვა. ეს [პანდემია] არის უფლის სასჯელი მოვლენილი სამყაროსა ზედა“.⁶⁴ (ვაჟა ოთარაშვილი, პატრიოტთა ალიანსი).

„ყოველი ავადმყოფობა, რომლის შესახებაც ოდესმე გვსმენია – ადამიანის ცოდვით შედეგია... ეს ძირითადად, ღვთის სასჯელია უზნეო ცხოვრების გამო. თანამედროვე მსოფლიოში მომრავლდნენ მამათმავლები, ბოჭემის მიმდევრები და ათეისტები“. (იერემია ლომიძე, სასულიერო პირი)⁶⁵.

„ადამიანთა გარკვეულმა ნაწილმა ყველანაირი საზღვარი დაკარგა – გეოგრაფიულიც, სქესობრივიც, მორალურიც... იქნებ ამიტომ მოგვივლინა კაცობრიობას უფალმა განსაცდელი პანდემიის სახით?!“⁶⁶ (მაია ნიკოლეიშვილი, სასამართლო სამედიცინო ექსპერტი).

2. ქსენოფობია და კორონავირუსი

- **ჩინელები = პანდემიის საფრთხეს:** „კორონავირუსის ეპიდემიასთან დაკავშირებით...თუ კიდევ ოდნავ სინდისის ან სალი აზრის ნატამალი შერჩენია ივანიშვილს, მან ეს უნდა გააკეთოს და-უყონებლივ. არცერთი ჩინეთის მოქალაქე საქართველოს მიწაზე ფეხს არ უნდა ადგამდეს“ (მიხეილ სააკაშვილი, საქართველოს მესამე პრეზიდენტი)⁶⁷.
- **საქართველომ ჩინეთს კოვიდ 19-ის გავრცელებისთვის სანქციები უნდა დაუწესოს:** „ნამდვილი ცინიზმია, რომ საქართველოში ფსიქიატრიულ სავადმყოფოებს აშენებენ ჩინელები, რომლებმაც, ფაქტობრივად, დედამიწაზე ცხოვრება გააჩერეს!... განა არ შეიძლება, რომ მსოფლიომ და მათ შორის საქართველომ, სანქციები დაუწესოს ჩინეთს, სანამ რეალურად არ მოეშვებიან

⁶³ ასავალ-დასავალი, 4-10 მაისი

⁶⁴ ობიექტივი, ღამის სტუდია, 22 მარტი https://www.myvideo.ge/?video_id=3915294

⁶⁵ ასავალ-დასავალი, 16-22 მარტი

⁶⁶ ასავალ-დასავალი, 23-29 მარტი

⁶⁷ იმედი, იმედის კვირა, 2 თებერვალი <https://bit.ly/3HZ4pgL>

ლამურების, ძაღლების, კატების, ორანგუტანების, შიმპანზების, პანგოლონების და წითელ წიგნში შეტანილი სხვა ცხოველების ჭამას და მერე მთელი მსოფლიოს დაინფიცირებას?... უბრალოდ, მსოფლიო ძალიან დაპატარავდა და ესენი – ჩინელები დანარჩენ მსოფლიოში ადამიანებს უკვე დიდ და რეალურ საფრთხეს უქმნიან საარსებო გარემოს შენარჩუნების თვალსაზრისით“.⁶⁸ (ზაზა შენგელია, „ბრავო რექორდს“)

- **ქვემო ქართლში მცხოვრები აზერბაიჯანლები პანდემიის წესების დაუმორჩილებლობის გამო უნდა „ჩაკეტონ და ამოხოცონ“⁶⁹ და გაასამართლონ:** „უნდა ჩაკეტო სოფელში და ამოხოცონ ჩვენნი მათერი [ქვემო ქართლში მცხოვრები ეთნიკური აზერბაიჯანლები]!.. კაცო, არ ემორჩილებიან სახელმწიფო კანონებს?! პოტენციურ გამავრცელებლად და მკვლელებად იქცევიან? მაშინ გამოკეტონ იმ სივრცეში და პატრონი მოს..ვნიათ! გინდა აზერი იყოს, გინდ ქართველი, გინდ რუსი!“ (ზაზა აბაშიძე, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრის დირექტორი)⁷⁰.

„ეს ველურები ნახეთ რა!!! ყველა უნდა გასამართლდეს, ყველა!!! სოფელი დაბლოკონ ყველა მხრიდან!!!.. მანამდე რომ არავინ დასჯილა პოლიციის მანქანების დაზიანებისთვის, ეროვნულ უმცირესობებს ვგულისხმობ, ბრბო რომ გაველურდება ხოლმე, იმის ბრალია ყველაფერი!! და კიდევ, მიეხედოს ქართულ ენას!! ქართული პასპორტის მიღებისას, ქართული ენის გამოცდა დაინიშნოს!!! რად მინდა მე, ასეთი ჯოგების არჩეული ვინმე და ხმამაყი დეპუტატები? თან ქვეყნის 15-20% უმცირესობებია!!“ (მანჩო გიორგობიანი, სამოქალაქო აქტივისტი, ჟურნალისტი)⁷¹.

4. რელიგიური იდეოლოგია და კორუპციონალიზმი

- **პანდემიის გავრცელების მთავარი წყარო სექტანტი იეჰოვას მოწმეები არიან:** „ზუგდიდში კორონავირუსის გავრცელების მთავარი წყარო „იეჰოვას მოწმეების“ სექტაა – აკვირდებით როგორ მალავენ ამ ინფორმაციას? წარმოიდგინეთ ეკლესიის მრევლიდან რომ გავრცელებულიყო დაავადება, რა ამბავი ატყდებოდა? სწორედ ამაშია საქმე – ქართული ტელევიზიების 90% არის ქართველი ერის, მართლმადიდებლობის, ქართული სახელმწიფოს დაუძინებელი მტერი! საყოველთაო ბოიკოტი ამ სატანის ნაშიერებს!“ (სანდრო ბრეგაძე, ქართული მარში)⁷².

⁶⁸ ასავალ-დასავალი, 13-26 აპრილი

⁶⁹ „არა ფობიას“ ზაზა აბაშიძის ეთნიკური სიძულვილის შემცველ განცხადებაზე, 20 მაისი, 2020 <http://tdi.ge/ge/news/781-ara-pobias-zaza-abashizis-etnikuri-sizulvilis-shemcvel-gancxadebaze>

⁷⁰ მთავარი არხი, მთავარი, 4 მაისი <https://bit.ly/3lb8ghg>

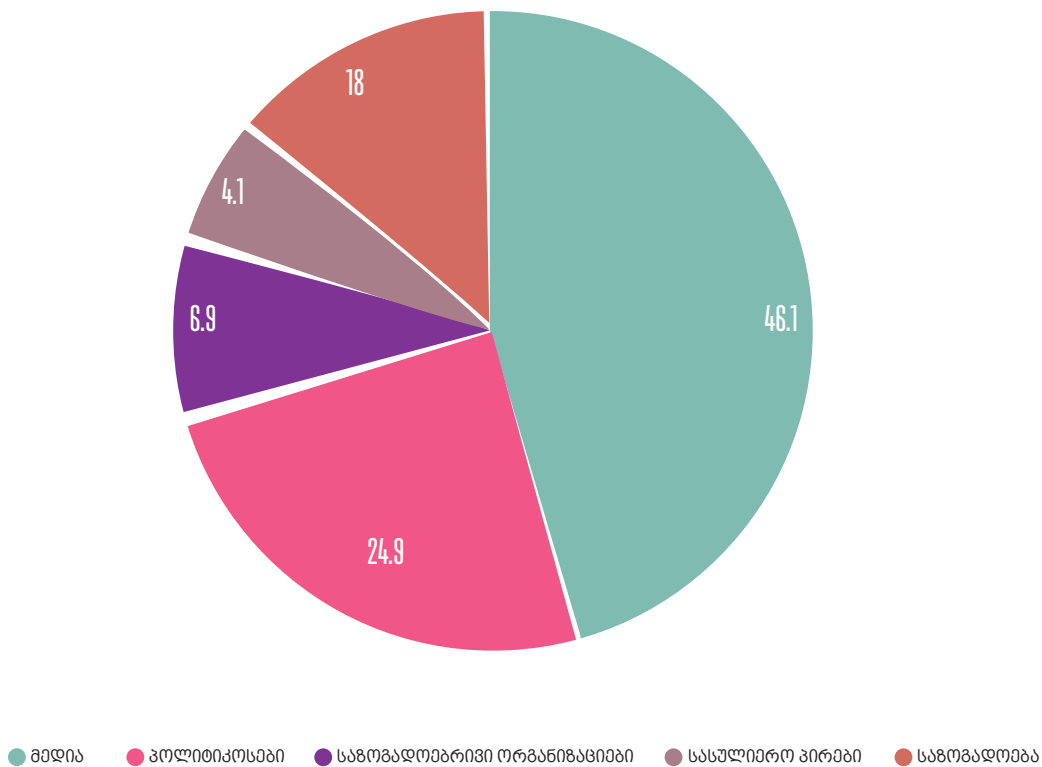
⁷¹ მარშალპრესი, 2 მაისი, <https://bit.ly/3HXVrAA>

⁷² საქინფორმი, 2 აპრილი <https://bit.ly/3CT1F0b>

2. სიძულვილის ენა წყაროების და ტიპოლოგიის მიხედვით

პროცენტი რაოდენობის მიხედვით. სიძულვილის ენის მთავარი წყარო წინა წლის მსგავსად მედია (514) იყო, რომელსაც პოლიტიკოსები (261) და საზოგადოების წარმომადგენლები (184) მოსდევნ. შედარებით ნაკლებია სხვადასხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლები (79) და სასულიერო პირების (43) მხიდან დისკრიმინაციული შინაარსის გამოხატვის შემთხვევები.

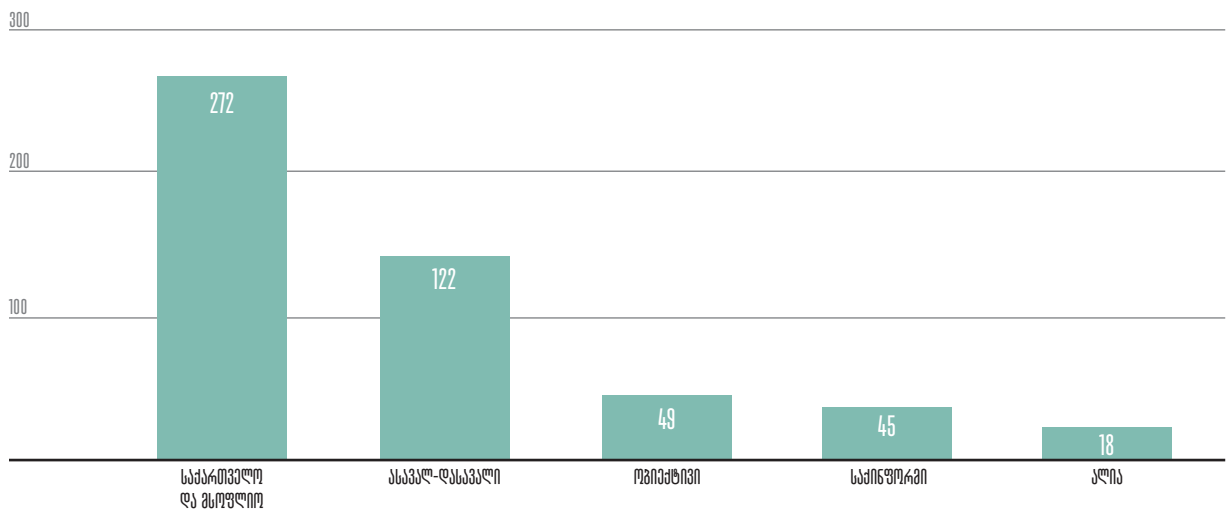
დიაგრამა 10. სიძულვილის ენის წყაროები

2.1 მედია

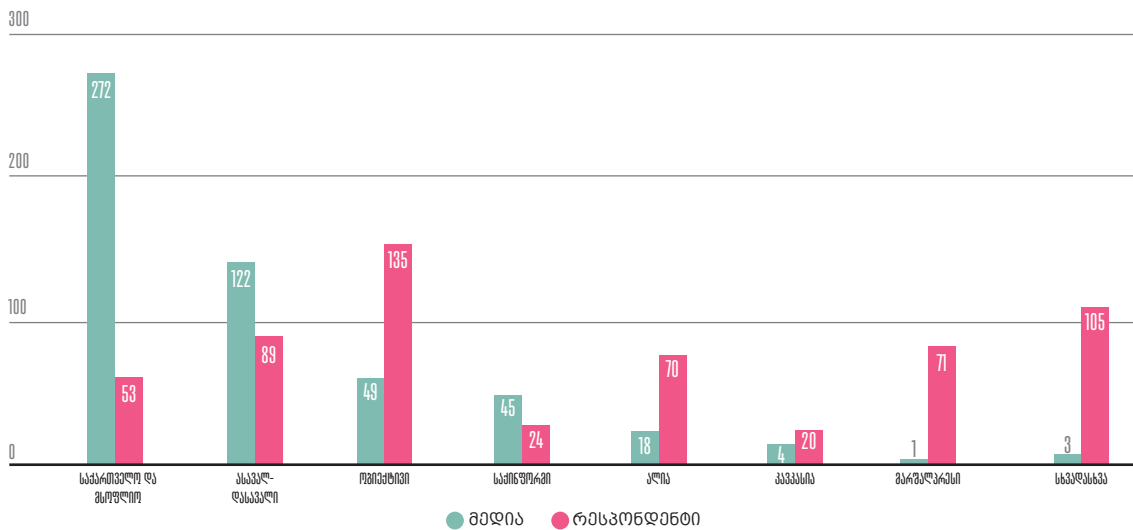
ყველაზე ხშირად სიძულვილის ენის ტირაჟირებას კრემლთან დაკავშირებული გამოცემის, „საქართველოს და მსოფლიოს“ (272) ჟურნალისტების მხრიდან ვხვდებით, რასაც ეთნონაციონალისტური გამოცემა „ასავალ-დასავალი“ (122) მოსდევს. თითქმის თანაბარი იყო კრემლისტურ პარტია „პატრიოტთა ალიანსთან“ დაკავშირებული ტელევიზია „ობიექტივის“ (49) და სააგენტო „საქინფორმის“ (45) სარედაქციო კომენტარები. „ალიას“ ჟურნალისტები დისკრიმინაციის წყარო 18 შემთხვევაში იყვნენ.

დიაგრამა 11. სიძულვილის ენის წყაროები მედიის მიხედვით

ყველაზე მეტი რესპონდენტი, რომელიც სიძულვილის ენის შემცველ კომენტარებს აკეთებდა, 2020 წელს „ტვ ობიექტივის“ ეთერში ვხვდებით (135). ეს მონაცემი ასევე მაღალი იყო გაზეთ „ასავალ-დასავალის“ (89), სააგენტო „მარშალბრესის“ (71) და გაზეთ „ალიას“ (70) შემთხვევაში.

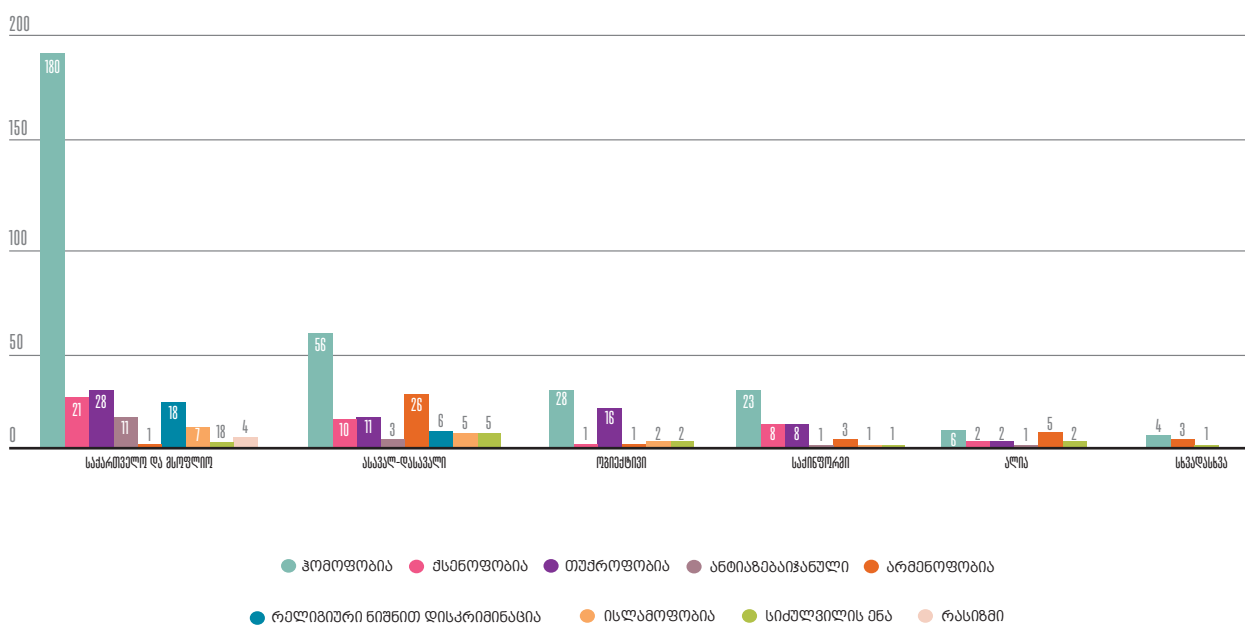
დიაგრამა 12. სიძულვილის ენა მედიის და გათი რესპონდენტების მიხედვით

მედიების წარმომადგენლების მიერ გაკეთებული დისკრიმინაციული განცხადებების უმრავლესობა ჰომოფობიური (297) შინაარსის იყო, რასაც სხვადასხვა ქსენოფობიური განცხადებები (161), რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია (41) და სიძულვილის ენის შემცველი (11) კომენტარები მოსდევს. ყველაზე იშვიათად მედიის წარმომადგენლები რასისტული შინაარსის (4) განცხადებებს აკეთებდნენ.

დიაგრამა 13. სიკულვილის ენის ტოპოლოგია გეოგრაფიული სუბიექტების მიხედვით

დისკრიმინაციული განცხადებების უმრავლესობა გამოცემა „საქართველო და მსოფლიოზე“ მოდის (272), რომელსაც ეთნონაციონალისტური გამოცემა „ასავალ-დასავალი“ (122), „საქინფორმი“ (45) ტელეკომპანია „ობიექტივი“ (49) მოსდევს.

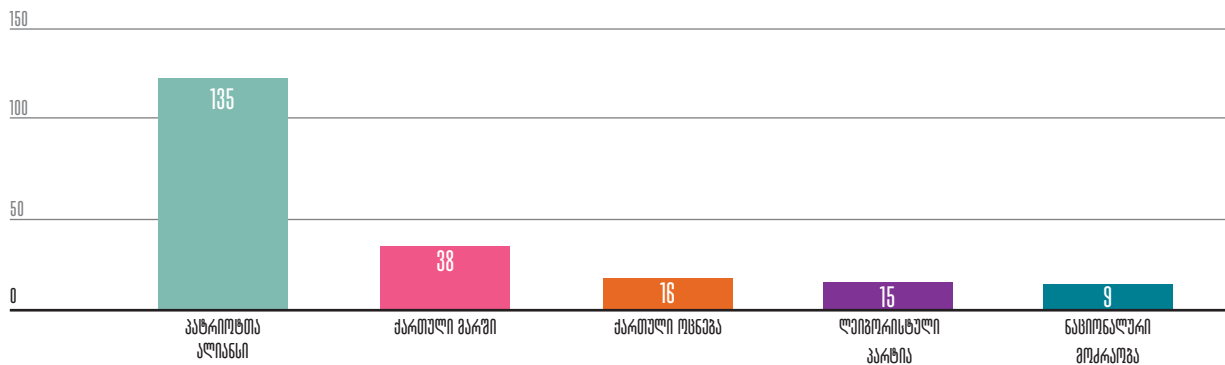
მედიების მიერ გაკეთებული ქსენოფობიური განცხადებებიდან (161) ყველაზე მეტი (65) თურქოფობიური შინაარსის იყო, 42 მიგრანტების წინააღმდეგ გაკეთებულ კომენტარებზე მოდის, 38 არმენოფობიური, ხოლო 16 აზერბაიჯანელების წინააღმდეგ იყო მიმართული.

მედიებში რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციის შემთხვევებში თანაბარი იყო ისლამოფობიური (16) და კათოლიკური ეკლესიის წინააღმდეგ გაკეთებული განცხადებების (16) რაოდენობა, რასაც იეჰოვას მოწმეების (4), სხვადასხვა კონფესიებისა (3) და ევანგელისტურ-ბაპტისტური ეკლესიის (2) წინააღმდეგ გაკეთებული დისკრიმინაციული განცხადებები მოსდევს. აღნიშნული განცხადებების უმრავლესობა (16) „საქართველოს და მსოფლიოს“ ჟურნალისტებს ეკუთვნით.

2.2 პოლიტიკოსები

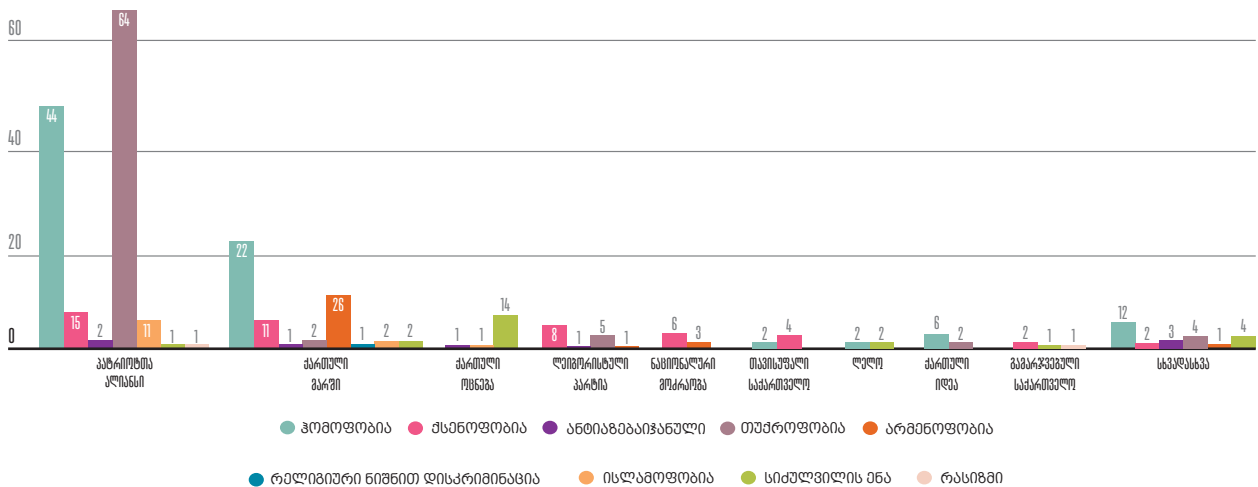
პოლიტიკოსების მხრიდან სიძულვილის ენას ყველაზე ხშირად „პატრიოტთა ალიანსის“ წევრები მიმართავდნენ (135), რასაც „ქართული მარშის“ წარმომადგენლები მოსდევდნენ (38). მმართველი პარტია „ქართული ოცნების“ წევრებმა ჯამში 16, ხოლო ოპოზიციური პარტია ნაციონალური მოძრაობის წარმომადგენლებმა 9 დისკრიმინაციული კომენტარი გააკეთეს. 15 განცხადება ლეიბორისტული პარტიის წარმომადგენლებს ეკუთვნით, შედარებით ნაკლები იყო „თავისუფალი საქართველოს“ (6) და „ლელოს“ (4) წევრების მიერ გაკეთებული დისკრიმინაციული კომენტარების რაოდენობა.

დიაგრამა 14. სიძულვილის ენის წყაროები პარტიების მიხედვით

პოლიტიკოსების მიერ გაკეთებული განცხადებებიდან ყველაზე მეტი ქსენოფობიური შინაარსის იყო (148), ქსენოფობიური კომენტარები აერთიანებს თურქოფობიულ (76), ანტიმიგრანტულ (48), ანტი-აზერბაიჯანულ (21) და არმენოფობიურ (3) გამოხატვებს. სხვადასხვა პარტიების წარმომადგენლების მიერ ჰომოფობიური (61), სიძულვილის ენის შემცველი (25), რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაციული (10) და რასისტული (2) განცხადებებიც გაკეთდა.

დიაგრამა 15. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია პარტიების მიხედვით

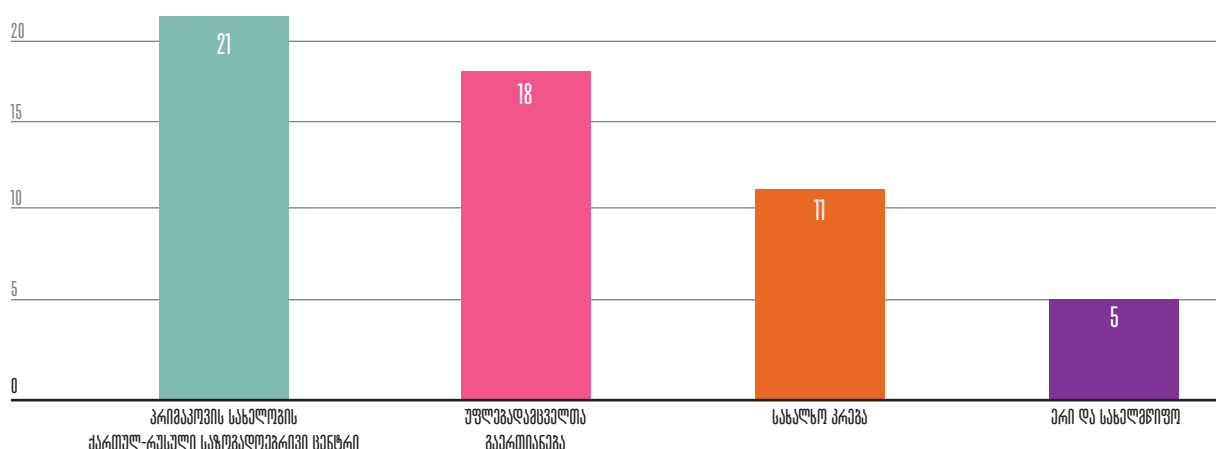

ქსენოფობიური განცხადებების ყველაზე დიდი წილი (81) პარტიოთა ალიანსის წევრებზე მოდის. აღნიშნული პარტია წინა წლების მსგავსად თურქოფობიური (64) განწყობების ტირაჟირებით გამოირჩეოდა. ისლამოფობიური განცხადებების უმრავლესობაც „პატრიოტთა ალიანსის“ წევრებს ეკუთვნით.

2.3 საზოგადოებრივი ორგანიზაციები

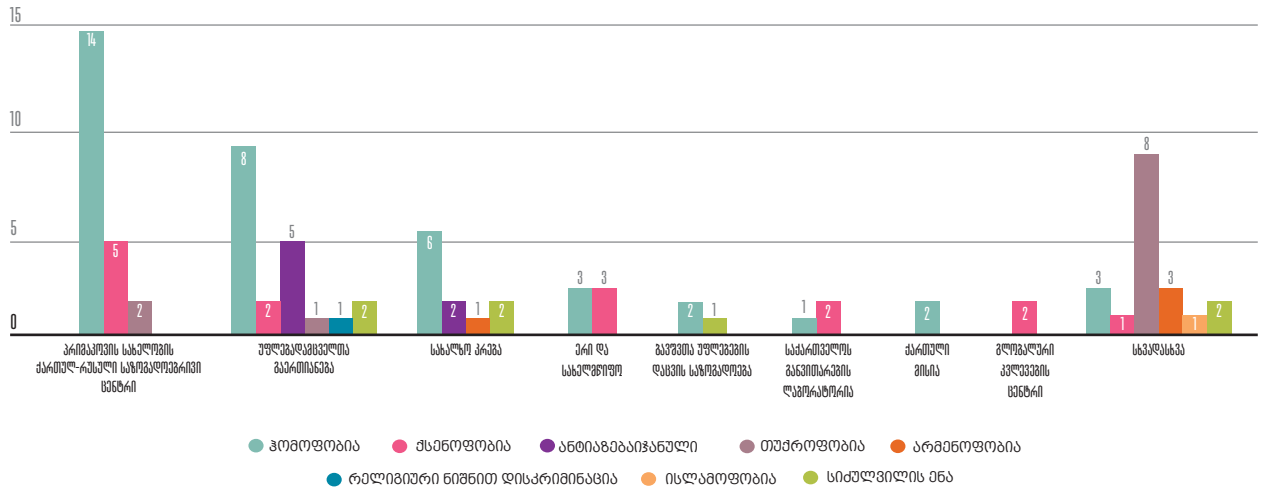
გამოიკვეთა ოთხი საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელსაც სიძღვილის ენას ყველაზე ხშირად მიმართავდა. საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში დისკრიმინაციული გამონათქვამების წყარო ყველაზე ხშირად (21) პრიმაკოვის სახელობის ქართულ-რუსული საზოგადოებრივი ცენტრი იყო, რომელსაც უფლებადამცველთა გაერთიანება (18), სახალხო კრება (11) და ერი და სახელმწიფო (5) მოსდევნ.

დიაგრამა 16. სიკუპვილის ენის წყაროები საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიხედვით

აღნიშნული ორგანიზაციები ყველაზე ხშირად ქსენოფობიურ გზავნილებს ავრცელებდნენ, რომელთაგან უმრავლესობა ანტიმიგრანტულ (17) და თურქოფობიურ (11) შინაარსს ატარებდა. თითქმის თანაბარი იყო ორგანიზაციების მიერ ანტი-აზერბაიჯანული (5) და არამენოფობიური (4) განცხადებების რაოდენობა. ჰომოფობიური კომენტარების წყარო სხვადასხვა ორგანიზაციების წარმომადგენლები 22 შემთხვევაში იყვნენ, სიძღვილის ენა 7 კომენტარში, ხოლო რელიგიური ნიშნით დისკრიმინაცია 2 შემთხვევაში დაფიქსრდა.

დიაგრამა 17. სიძულვილის ენის ტიპოლოგია საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიხედვით

2.4 სასულიერო პირები

სასულიერო პირებს შორის სხვადასხვა დისკრიმინაციული შინაარსის განცხადებებით ავტალის ქეთევან წამებულის სახელობის ტაძრის წინამძღვარი გიორგი რაზმაძე გამოირჩეოდა, მისი, ისევე როგორც სხვა სასულიერო პირების განცხადებების უმრავლესობა ჰომოფობიური შინაარსის იყო.

გიორგი რაზმაძე	21
მიტროპოლიტი დანიელი	4
ილია კარკაძე	4
დავით ქვლივიძე	2
ბასილ მკალავიშვილი	2

2.5 საზოგადოება

საზოგადოების წარმომადგენლების მიერ გაკეთებული ქსენოფობიური კომენტარები (72) ანტიმიგრანტულ (31), თურქოფობიურ (19), ანტი-აზერბაიჯანულ (19) და არმენოფობიურ (9) შეფასებებს აერთიანებს, რასაც ჰომოფობიური (57) და სიძულვილის ენის შემცველი (39) განცხადებები მოსდევს.

